

BOM Shiva Shanka

Een analyse van de reis van Westerse jongeren over de Hippie Trail tussen 1966 en 1980

Darragh van der Stel 305118

darraghvanderstel@hotmail.com

Erasmus School of History, Culture and Communication

Drs. Robbert-Jan Adriaansen

Dr. Gijsbert Oonk

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING	4
§ 1.1 ONDERWERP EN VRAAGSTELLING	4
§ 1.2 THEORETISCH RAAMWERK.....	7
§ 1.3 BRONNEN	12
§ 1.4 HISTORIOGRAFIE.....	13
§ 1.5 OPZET VAN DE THESIS	16
HOOFDSTUK 2 DE JAREN ZESTIG: DE TEGENCULTUUR EN HUN REIZEN	18
§ 2.1 DE TEGENCULTUUR	18
§ 2.1.1 <i>Protest, verval en verandering</i>	21
§ 2.2 REIZEN EN DE JAREN ZESTIG	23
§ 2.3 SLOTBESCHOUWING	26
HOOFDSTUK 3 DE REISMOTIEVEN.....	28
§ 3.1 MOTIVATIES VOOR EEN REIS	30
§ 3.1.1 <i>Determinanten voor een reis</i>	30
§ 3.1.2 <i>Motivaties</i>	33
§ 3.1.3 <i>De reizigers in relatie tot anderen</i>	36
§ 3.2 DE HIPPIE TRAIL	39
§ 3.2.1 <i>Manieren van reizen</i>	39
§ 3.2.2 <i>De route</i>	40
§ 3.3 SLOTBESCHOUWING	43
HOOFDSTUK 4 HET VERWACHTE PARADIJS?	45
§ 4.1 COMMERCIE, WERELDPOLITIEK EN RELIGIE.....	46
§ 4.2 DE REISERVARINGEN	49
§ 4.3 DE BEREIKTE DOELEN	56
§ 4.4 SLOTBESCHOUWING	59
HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE	62
BIBLIOGRAFIE.....	67

PRIMAIRE BRONNEN.....	67
LITERATUURLIJST.....	67
WEBSITES	71
KRANTENARTIKELEN.....	71

De titel van deze scriptie 'BOM Shiva Shanka' verwijst naar de term die de reizigers van de Hippie Trail bezigden wanneer zij een drankje namen. Het is in deze betekenis vergelijkbaar met de term proost. Het is door de reizigers toegeëigend uit het Hindi. Er zijn vele vertalingen van de term mogelijk zijn. Hier is gekozen voor de volgende vertaling: Dank u Shiva voor de chillum. Chillum was een middel dat gerookt werd.

Hoofdstuk 1 Inleiding

§ 1.1 Onderwerp en vraagstelling

In a rented house in Preston one evening in late summer, by the light of the gas fire, as my brother hadn't paid the electricity bill and they'd cut the power off, I sat talking with Kevin, who had left Art School to become a dosser, a bum, hitchhiking between Manchester and London with bones on a piece of string 'round his neck. One of his nicknames was Kevin the Keyhole, because it seemed to people that he was a means or medium, like an oracle, through which one might see the other reality.

(...) As we sat there gazing into the gas fire, Kevin began talking about India and what a fine country it was, a place where nothing was unacceptable, people were free, turned on, naturally wise, and understood the concept of enlightenment and so on.

Kevin was always on about this.

You could live in the forest, eat berries, meditate in a cave, wander 'round naked or do whatever you felt like and no one would take a blind bit of notice because everyone innately understood what you were doing, and not only tolerated you but felt it meritorious to support such activities if you were sincere.

It all made perfect sense to me and I agreed to accompany him.

"Let's go," I said.

"Right," said Kevin.

We arranged to meet on the first of November, on the steps of St. Martin's in Trafalgar Square. I collected equipment for India, mostly army surplus, and when the time came I left my job at Titus Thorp's without regret, and went to London. No Kevin. After a few days I found a girlfriend of his who told me that Kevin had been taken ill and taken to a mental institution or somewhere like that. I decided to go alone.

So in December I confidently set off for India. Apart from Kevin's tales of his trip to Istanbul the year before (he hadn't actually been to India), I had practically no idea how to get there.¹

Dit citaat van Sean Jones gaat over het begin van zijn reis naar India in 1965. Het citaat toont de manier waarop de Westerse jongeren in de jaren zestig gefascineerd raakten met het Aziatisch subcontinent. Jones was in 1965 één van de eerste van een stroom Westerse jongeren die de reis naar Azië maakte. Door de enorme welvaartstijging na de Tweede Wereldoorlog kregen jongeren in

¹ David Tomory, *A Season in Heaven. True Tales from the Road to Kathmandu* (San Fransisco 1996) x-xi.

de Westerse samenleving de kans om te gaan reizen.² De route werd enorm populair tussen 1966 en 1980 en werd de Hippië Trail genoemd.

De Hippië Trail liep van West-Europa door landen in de Balkan en Oost-Europa naar Azië. Vanuit Turkije voerde de route via Iran, Afghanistan en Pakistan naar het subcontinent India. De eindbestemmingen verschilden van Afghanistan tot Nepal. Het ontstaan van de route kan worden herleid tot de eeuwenoude Zijderoute. Frank van Alphen verwijst in zijn herinneringen aan de Hippië Trail een aantal maal naar de Venetiaanse ontdekkingsreiziger Marco Polo, die eind dertiende en begin veertiende eeuw de Zijderoute aflegde om uiteindelijk aan te komen in het Hemelse Rijk, China.³ De Hippië Trail overlapt een groot deel van deze oude handelsroute.

De term Hippië Trail is overigens niet altijd de naam van de route geweest. In de jaren zestig was de route onder verschillende namen bekend, waaronder de Road to Katmandu, de Road to India en nog een reeks andere. Pas na 1970 begon de term Hippië Trail op te dagen. Hoe dit begon en wie deze term verzonnen heeft is niet bekend. De term hippie is afkomstig van de term hipster. In de jaren vijftig en zestig werd de term hipster gepopulariseerd door de Beatgeneratie. De Beatniks keken neer op nieuwe leden van de tegencultuur die drugs en dergelijke alleen gebruikten vanwege de ervaring en niet om een hogere esthetische waarde. De afgeleide term hippie werd voor het eerst gebruikt door de schrijver Michael Fallon in zijn artikel 'A New Haven for Beatniks' uit de *San Francisco Examiner* in 1965.⁴ Als de term na 1967 in zwang raakt duurt het nog tot na 1970 voordat het gebruikt wordt voor de benaming van de route naar Azië. Waarschijnlijk was het voor kranten en tijdschriften een handige term om te gebruiken, omdat het onmiddellijk een beeld oproep van het soort mensen dat de route aflegde. Gedurende de jaren is het de algemene benaming geworden van de route.

Het is opmerkelijk dat de Hippië Trail nog nooit de aandacht heeft getrokken van de academische wereld. Hoewel het zeer moeilijk is vast te stellen hoeveel mensen daadwerkelijk de reis naar Azië hebben gemaakt, kan er toch gesteld worden dat genoeg mensen de route hebben afgelegd om het onderwerp relevant te maken voor historisch onderzoek.⁵ De hoeveelheid boeken die is verschenen over de jaren zestig en zeventig maken het uitblijven van academisch onderzoek naar de Hippië Trail des te opmerkelijker. De opkomst van de gebeurtenissen rond de tegencultuur

² C. Michael Hall en Hazel Tucker, *Tourism and postcolonialism. Contested Discourses, Identities and Representation* (Oxon 2004) 169-184.

³ Frank van Alphen, *Hippië Trail. Reizen in de seventies* (Zutphen 2008) 32.

⁴ Gary Moss, *Hippië Artifacts. Mind-Blowing Stuff to Collect* (Atglen 2003) 5.

⁵ Uit kranten tussen 1966 en 1981 kan een zeer ruwe schatting worden gemaakt over het aantal reizigers van de Hippië Trail, namelijk tussen ongeveer 10.000 en 15.000 jongeren per jaar: AP, 'Tolerance Grows Thin As 'Hippies' Linger in Warm Little Goa', in *The Argus Press* (03-12-1974) 2; UPI, 'Hippies Love Tiny Nepal But the Feeling isn't Mutual', in *Reading Eagle* (15-11-1967) 42; 'Fewer Freaks find Peace in Bombay', in *The Leader-Post* (13-01-1972) 3; Randy Mink, 'Travel to India Still Attractive to all Types of Young People', in *The Leader-Post* (02-12-1978) 17.

zijn grondig onderzocht. De stap om onderzoek te doen naar de reizen die binnen de tegencultuur werden gemaakt is echter nooit gezet. Hierbij rijst de vraag op waarom de Hippië Trail verstoken bleef van aandacht. Een eerste reden die wellicht aangevoerd kan worden is de relatieve recentheid van het verschijnsel. Dit houdt echter geen stand wanneer wordt verwezen naar de eerder vermelde onderzoeken met betrekking tot de tegencultuur uit dezelfde tijd. Een tweede argument lijkt aannemelijker en dat is dat er betrekkelijk weinig informatie is over de reis. Dit blijkt reeds uit het feit dat het op dit moment zeer moeilijk is om het aantal reizigers van de route met een getal te duiden. David Tomory vult dit punt aan in zijn boek *A Season in Heaven* door te argumenteren dat de Hippië Trail een sociale en niet, zoals de Beatgeneratie daarvoor, een literaire beweging was. De Hippië Trail was een vernieuwde versie van *On the Road* van Jack Kerouac in de vorm van een ervaring en niet een boek.⁶

Het doel van deze scriptie is tweeledig. Ten eerste wordt er getracht om meer informatie aan het licht te brengen over de reis, route en reizigers van de Hippië Trail. Ten tweede wordt er ingegaan op een these van Dean MacCannell ten aanzien van authenticiteit. Volgens MacCannell was de zoektocht naar authenticiteit een belangrijke motivatie voor Westerse reizigers na de Tweede Wereldoorlog om te reizen. Bij de formulering van de hoofdvraag moet rekening worden gehouden met deze doelen. De vraag moet duidelijk aangeven waartoe deze scriptie dient. De hoofdvraag is daarmee: *In hoeverre was de zoektocht naar authenticiteit een motivatie voor Westerse jongeren om tussen 1966 en 1980 de Hippië Trail af te leggen, in hoeverre veranderden de motivaties en in hoeverre werd er aan de verwachtingen voldaan?*

Voor de tijdsafbakening van dit onderzoek is gekeken naar de vercommercialisering van de reis. Dit vindt zijn oorsprong in de jaren vijftig wanneer er een reisorganisatie wordt opgezet om jongeren van West-Europa naar Azië te vervoeren. In het begin van de jaren vijftig zijn het vooral Britse jongeren uit welgestelde families die de route waagden in hun Land Rovers. In 1957 worden de eerste reisorganisaties opgezet om jongeren middels bussen naar Azië te vervoeren. Vanaf 1966 groeide de populariteit van de route enorm en was het merendeel van de reizigers voornamelijk langharige Westerse jongeren.⁷ De populariteit van de route was vooral te danken aan beroemdheden als Beaticoon Allen Ginsberg en The Beatles die respectievelijk in 1962 en 1968 voor langere tijd in India verbleven. Honderdduizenden jongeren trokken naar India en Nepal. Het einde van de populariteit werd gemarkeerd door de Iraanse Revolutie en de Afghaanse Oorlog eind jaren zeventig.

Sommige reizigers reisden verder dan Centraal-Azië, richting Australië en beschouwden dit ook als onderdeel van de Hippië Trail. De meesten zagen India en Nepal echter als eindpunt of punt

⁶ David Tomory, *A Season in Heaven. True Tales from the Road to Kathmandu* (San Fransisco 1996) xii.

⁷ <http://www.richardgregory.org.uk/history/hippie-trail.htm> 12-12-2010.

van ommekeer. Vandaar dat in dit onderzoek is gekozen voor India en Nepal als eindstation. Deze gegevens bepalen de ruimtelijke afbakening en tijdsorde van het onderzoek, namelijk: de route van West-Europa naar India en Nepal, in de periode van 1966 tot en met 1980.⁸

In dit hoofdstuk zal eerst het theoretisch raamwerk worden besproken. Vervolgens worden de bronnen die zijn gebruikt voor dit onderzoek toegelicht. Hierna wordt de historiografie over het onderzoek naar de Westerse jongeren van de jaren zestig behandeld gevolgd door de opzet van deze thesis.

§ 1.2 Theoretisch raamwerk

Het theoretisch raamwerk wordt voornamelijk bepaald door de travel studies. Onder invloed van het postkolonialisme in de jaren zestig en zeventig, kwamen de travel studies op. Dit wetenschappelijk veld trachtte het recent opgekomen fenomeen massatoerisme te onderzoeken. Hoewel de opkomst van het massatoerisme veelal in de jaren twintig wordt gezien, was het wereldwijde toerisme pas in de jaren zestig en zeventig daadwerkelijk voor de massa weggelegd.⁹ Eén van de grondleggers van de travel studies, Dean MacCannell, bracht in 1976 zijn boek *The Tourist* uit waarin hij enkele theorieën ten aanzien van de modernisering en de zoektocht naar authenticiteit voortbracht die de fundamenteën van dit wetenschapsgebied vormen. Zijn boek en de concepten en modellen die erin worden besproken werden dusdanig relevant geacht dat het boek in 1999, drieëntwintig jaar na de eerste publicatie, opnieuw werd uitgegeven met een vernieuwd voorwoord en epiloog. Het boek van MacCannell speelt tevens een belangrijke rol in dit onderzoek.

Een belangrijk onderdeel van de these van MacCannell is de modernisering van de samenleving. Het is belangrijk om te melden dat de these van MacCannell een marxistische inslag heeft. Dit bepaalt namelijk de manier waarop hij naar de modernisering en het reizen kijkt. Volgens MacCannell begon er na de Tweede Wereldoorlog een periode van wederopbouw in de Westerse wereld. Deze opbouw resulteerde eind jaren vijftig in een flinke groei van de welvaart voor vooral de middenklasse. Naast deze welvaartsgroei, en waarschijnlijk ook mede door deze groei, moderniseerde de samenleving enorm. Wat deze modernisering inhield is onderwerp van debat in de *travel studies*. MacCannell heeft ook bijgedragen aan dit debat. Hij beschrijft in zijn boek *The Tourist* enkele kenmerken van de moderniserende Westerse samenleving vanaf de jaren vijftig: vergevorderde verstedelijking, een hoog percentage geletterdheid, een publiek zorgstelsel, rationele werkrelaties, geografische en economische mobiliteit en de natiestaat als belangrijkste politieke

⁸ <http://www.ponty.dk/hippietr.htm> 01-12-2010.

⁹ Christina Klein, *Cold War Orientalism. Asia in the Middlebrow Imagination, 1945-1961* (Los Angeles 2003) 103-104.

actor.¹⁰ Door de toenemende modernisering werd de samenleving steeds verder gefragmenteerd. Deze fragmentatie hield in dat mensen meer keuzemogelijkheden kregen. Het leven leek gedifferentieerder dan voorheen. Deze differentiatie hield volgens MacCannell het volgende in:

By "differentiation" I mean to designate the totality of differences between social classes, life-styles, racial and ethnic groups, age grades (the youth, the aged), political and professional groups and mythic representation of the past to the present.¹¹

In het industriële tijdperk kon de identiteit van mensen aangeduid worden als arbeider en werkgever. Dit volstond niet meer in de moderniserende samenleving. Mensen waren niet meer alleen arbeider of werkgever. De identiteit van mensen werd meer dan ooit ontleend aan de vrijetijdsactiviteiten die zij ondernamen. Hierbij moet worden opgemerkt dat MacCannell de toenemende differentiatie als een systemisch geheel zag. De differentiatie beperkte zich niet tot één specifiek instituut, maar kwam onafhankelijk en gelijktijdig voor in de gehele samenleving. Het sociale leven raakte steeds verder verdeeld en gereorganiseerd in Westerse samenlevingen. Dit zorgde er volgens MacCannell voor dat sommige mensen vervreemd raakten van de samenleving. De moderniserende samenleving werd gezien als oppervlakkig en niet authentiek.¹²

Wolfram Fischer-Rosenthal schrijft in zijn artikel 'The problem with identity' uit 1995 dat de differentiatie van de samenleving niet nieuw was, het was slechts een ander soort differentiatie. De differentiatie die opkwam in de jaren zestig was wel verder gevorderd dan ooit.¹³ Chris Rojek en John Urry zijn het eens met MacCannell in hun boek *Touring Cultures* uit 1997. Zij beargumenteren dat de ontwikkeling van het postmoderne culturele paradigma het einde betekende van het conventionele onderscheid tussen hoge en lage cultuur. Er zitten nu zo veel variaties daartussen (laag, midden/laag, hoog/laag, laag/midden, midden, hoog/midden, etc.) dat het moeilijk is geworden om aan te geven hoeveel er nu te onderscheiden vallen. De culturele grenzen in de Westerse samenleving die voorheen duidelijk leken waren niet meer te zien. Er werd daarom buiten de Westerse samenleving gekeken naar landen waar deze differentiatie zich niet leek te manifesteren. Deze landen werden reisbestemmingen voor toeristen die wilden ontsnappen uit de moderniserende maatschappij.¹⁴

Birgit Meyer en Peter Geschiere laten in hun artikel 'Globalization and Identity' uit 1999 zien dat de modernisering de identiteit van mensen beïnvloedde. Volgens Meyer en Geschiere is de samenleving constant in flux. Mensen kunnen echter niet in flux leven en zoeken naar een identiteit

¹⁰ MacCannell, *The Tourist*, 7.

¹¹ Idem, 11.

¹² Idem, 3, 7-8, 11, 35-36.

¹³ Wolfram Fischer-Rosenthal, The problem with identity. Biography as the solution to some (post-) modernist dilemma's', *Commenius* vol. 15, no. 3 (1995) 251-252.

¹⁴ Chris Rojek and John Urry (eds.), *Touring Cultures. Transformations of Travel and Theory* (Londen 1997) 2-4.

die onbeweeglijk lijkt. Dit doen zij door bepaalde eigenschappen een hogere prioriteit toe te kennen dan andere. De modernisering leidde er echter toe dat er veel meer diversiteit ontstond waardoor alles gedifferentieerder werd. Het werd moeilijker om een onbeweeglijke identiteit te creëren voor sommigen. Deze mensen grepen vaak terug op iets uit het verleden om houvast te creëren in de huidige tijd. Op deze manier werd authenticiteit geconstrueerd.¹⁵

Het is echter nog niet duidelijk wat authenticiteit daadwerkelijk inhoudt. MacCannell stelt dat op basis van de modernisering een onderscheid wordt gemaakt tussen moderne samenlevingen en primitievere samenlevingen. In de moderne Westerse samenleving is er een continuüm met als uitersten een *front stage* en een *back stage*. Deze termen komen enigszins overeen met een publieke (*front*) en privéruimte (*back*). In de publieke ruimte is het aan de orde van de dag dat mensen een masker opzetten en zich gedragen naar hun rol in de in de verschillende sociale ruimtes. Het echte leven is een toeristische attractie geworden. MacCannell bespreekt het fenomeen dat werknemers op hun vakanties fabrieken bezoeken om daar rondleidingen te krijgen. Denk tevens aan de huidige “*reality*” programma’s op televisie. Er is sinds het einde van de twintigste eeuw een golf van verschillende vormen van *realityshows* op televisie te zien. Hier is echter sprake van een paradox volgens MacCannell. Het echte leven in de fabrieken is niet echt meer door de rondleidingen. Doordat de fabrieksarbeiders bekeken worden, geven zij een *performance* van een fabrieksarbeider aan het werk. Het is echter zo ver doorgeslagen dat in de moderne samenleving in de publieke ruimte iedereen een masker opzet en zijn rol speelt. De Westerse samenleving wordt daarom door sommigen als onecht beschouwd. Authenticiteit moet in andere primitievere culturen worden gezocht. Authenticiteit wordt in dit geval gezien als een samenleving waar een *backstage* meer op de voorgrond is en daarom authentiek is. Authenticiteit is een ideaal dat wordt nagestreefd, het “*ware*” leven. Het is een samenleving die in tegenstelling tot de Westerse samenleving niet of minder gedifferentieerd is en dus simpeler.¹⁶ De zoektocht naar ‘echte’ culturen had tot doel om de eigen identiteit te leren kennen. Het was een existentieel vraagstuk. Het existentialisme tracht een morele stabiliteit te creëren in de moderne samenleving door de onauthentieke beginselen van het zelfbewustzijn te onderzoeken. De gedachte was dat dit het beste in authentieke primitievere culturen gedaan kon worden.¹⁷

MacCannell benadrukt echter dat er geen culturen bestaan die authentiek zijn. Overal is er een *front* en *backstage*. Authenticiteit wordt geënceneerd. Westerse toeristen willen *backstage* kijken van zogenaamde primitieve samenlevingen. De toerist zou daarmee een klaarblijkelijke

¹⁵ Birgit Meyer en Peter Geschiere, ‘Globalization and identity. Dialectics of flow and closure, introduction’, in, Birgit Meyer en Peter Geschiere (eds.), *Globalization and Identity. Dialectics of flow and closure* (Oxford 1999) 1-15.

¹⁶ MacCannell, *The Tourist*, 92-96.

¹⁷ Idem, 16-19.

inbreuk maken op het leven van de mensen. MacCannell suggereert dat bevolkingen van deze “authentieke” plekken bewust de toeristen een “authentiek” masker voorhouden en een *backstage* ensceneren. Het is belangrijk om te benadrukken dat MacCannell authenticiteit zag als een eigenschap die toebedeeld werd door toeristen aan een bepaalde plaats.¹⁸

John Urry is het niet helemaal eens met MacCannell in zijn boek *The Tourist Gaze* uit 1990. Volgens Urry is niet alle toerisme een zoektocht naar authenticiteit. Volgens Urry is een belangrijk kenmerk van toeristische motieven het verschil tussen iemands normale omgeving en de omgeving waar diegene heen gaat. Het zou gekenmerkt kunnen worden als authentiek, maar dat is slechts omdat het anders is dan het dagelijkse en normale leven. Hij benadrukt ook dat sommige toeristen juist verrukt raken door de enscenering van toeristische ervaringen. Zij zijn zich ervan bewust dat er geen authenticiteit is en realiseren zich dat het spelletjes zijn die gespeeld moeten worden. Urry noemt deze toeristen de *posttoeristen*.¹⁹

Volgens het artikel ‘A people’s story’ van Sharon Macdonald en het artikel ‘This trip really changed me’ van Chaim Noy maakt het niet uit dat authenticiteit een bedachte constructie is, wanneer deze wel als echt ervaren wordt. Zij zijn het ermee eens dat authenticiteit een sociale constructie is en daardoor nooit daadwerkelijk tastbaar. Dat is echter niet belangrijk, vinden zij, zolang de ervaring zelf als echt wordt gezien.²⁰

Raymond Lau stelt dat MacCannell twee vormen van authenticiteit onterecht als synoniem gebruikt. Volgens Lau is er een onderscheid te maken tussen relatieauthenticiteit en objectauthenticiteit. Relatieauthenticiteit heeft betrekking op de vervreemding van de samenleving en hoe mensen middels interactie en relaties met anderen hun ware ik proberen te definiëren. Daarnaast beschrijft MacCannell de manier waarop reizigers in contact komen met de levens van de lokale bewoners, waarbij de vraag reist in hoeverre deze levens echt of geënceneerd zijn. Dit heeft betrekking op levensprocessen (bijvoorbeeld koken of manieren van wassen), activiteiten (bijvoorbeeld lokale recreatieve spelletjes, religieuze rituelen, of culturele voorstellingen) en voorwerpen. Lau noemt dit objectauthenticiteit. Objectauthenticiteit heeft betrekking op een toeristisch object.²¹ De twee vormen van authenticiteit kunnen van invloed zijn op elkaar.²² Het

¹⁸ Idem, 97-109.

¹⁹ John Urry, *The Tourist Gaze. Leisure and Travel in Contemporary Societies* (Londen 1990) 8-9.

²⁰ Sharon Macdonald, ‘A people’s story. Heritage, identity and authenticity’, in Rojek en John Urry (eds.), *Touring Cultures. Transformations of Travel and Theory* Chris (Londen 1997) 75; Chaim Noy, ‘This trip really changed me. Backpackers’ narratives of self-change’, *Annals of Tourism Research* vol. 31 no. 1 (Augustus 2003), 85-86.

²¹ Raymond W.K. Lau, ‘Revisiting authenticity. A social realist approach’, *Annals of Tourism Research* vol. 37 no. 2 (November 2009) 480-481.

²² Lau, Revisiting authenticity, 482.

bezoeken van toeristische locaties zoals MacCannell die omschrijft, zou van invloed kunnen zijn op de definiëring van iemands identiteit.

De these van MacCannell wordt getoetst aan de vier Westerse jongeren die centraal staan in dit onderzoek. Er zal tevens gebruik worden gemaakt van het onderscheid dat Lau maakt tussen objectauthenticiteit en relatieauthenticiteit. Authenticiteit wordt daarom als een open concept gezien dat zowel een zoektocht is naar een “ware” en “echte” samenleving die minder gedifferentieerd zou zijn dan het Westen en als een spirituele en een existentiële zoektocht naar een eigen identiteit zoals Meyer en Geschiere in hun artikel bepleiten. Het is vooral belangrijk dat het duidelijk is dat authenticiteit een sociale constructie is.

Het analyseren van de verschillende discoursen in de reisbeschrijvingen is belangrijk om de bovenstaande concepten met betrekking tot authenticiteit en modernisering te achterhalen. Discours is in de ruimste zin van het begrip de structuur van een taal. Deze structuur is echter niet neutraal, volgens Foucault is het de manier van een machthebbende om zijn macht te bevestigen en te creëren.²³ De discoursanalyse is een manier om te achterhalen welke debatten een grote rol spelen voor de reizigers. Daarbij zullen de verschillen in publicatiejaren tevens een rol spelen, aangezien het discours in de jaren zeventig anders is dan het huidige discours ten aanzien van de Hippie Trail.

Discoursanalyse speelt tevens een grote rol in de *travel studies* in het algemeen. Veelal gaat dit in combinatie met Edward Said's ideeën over het oriëntalisme. Volgens Said wordt het dominante discours in het Westen gekenmerkt door het idee dat heerst ten tijde van de kolonisering, namelijk dat delen van de wereld gemaakt waren om door Europa gedomineerd te worden.²⁴ Koloniaal discours refereert dus niet slechts aan een verzameling teksten met eenzelfde onderwerp, maar het houdt een serie van gebruiken en regels in die de teksten hebben geproduceerd en de methodologische organisatie daarvan. Said probeerde aan te tonen dat de ‘Oriënt’ een Westerse constructie was, geconstrueerd door de koloniserende machten. De koloniën werden op een negatieve manier beschreven, als een Ander, zodat het Westen daar positief bij afstak. Dit proces van negatief en denigrerend representeren van de Ander ten opzichte van het Westen werd *othering* genoemd.²⁵ In de vier onderzochte reisbeschrijvingen die in dit onderzoek centraal staan, komen vormen van *othering* voor. Er is echter een andere vorm van *othering* die vaker voorkomt in de reisbeschrijvingen. Deze vorm heeft betrekking op andere Westerse reizigers van de Hippie Trail. De reizigers wegen hun acties constant af tegen de acties van andere reizigers. Op die manier trachten

²³ Sara Mills, *Discourse* (New York 1999) 106-117.

²⁴ Edward W. Said, *Orientalism. Western Conceptions of the Orient* (New York 1978) 168-169.

²⁵ Said, *Orientalism*, 20.

zij aan te tonen dat zij betere reizigers zijn dan anderen, dit wordt in de literatuur antitoerisme genoemd.²⁶ Dit zal een grote rol spelen in hoofdstuk drie en vier.

§ 1.3 Bronnen

Er zijn weinig boeken geschreven over de Hippië Trail door voormalig reizigers van de route. In Nederland zijn er zeven boeken beschikbaar van oud-reizigers over hun ervaringen met de Hippië Trail. Op basis hiervan is er voor dit onderzoek een selectie gemaakt van vier van deze reisbeschrijvingen. De reisbeschrijvingen zijn geselecteerd opdat zij een goede weergave vormen van de reis door de tijd heen. De eerste reisbeschrijving die is gekozen, is van Patrick Marnham en werd in 1971 gepubliceerd.²⁷ Marnham was een 24 jarige man uit Engeland toen hij in 1967 zijn reis maakte. Hij was hoog opgeleid. Hij had namelijk een studie rechten en journalistiek gedaan. In deze reisbeschrijving beschrijft Marnham zijn ervaringen met de reis die hij in 1966/67 vanuit Engeland maakte. Er is voor Marnham gekozen, omdat hij de Hippië Trail aflegde voor het hoogtepunt van de populariteit van de route. De tweede reisbeschrijving is van Michael H. C. Baker en werd gepubliceerd in 1974.²⁸ Baker was ook een Engelsman. Hij was 28 toen hij de reis in 1971 vanuit Engeland maakte. Het opleidingsniveau van Baker is niet bekend, maar uit zijn taalgebruik is op te maken dat hij een hoog opleidingsniveau heeft. Baker verhaalt over de reis die hij maakte gedurende 1971, toen de Hippië Trail het hoogtepunt van zijn populariteit bereikte. De derde reisbeschrijving is van Michael Hall en werd gepubliceerd in 2007.²⁹ Hij kwam uit Noord-Ierland en was een 25 jarige journalist. Hall beschrijft de reis die hij in 1975/76 vanuit Noord-Ierland maakte, net na het hoogtepunt van de populariteit van de Hippië Trail. De vierde en laatste reisbeschrijving is die van de Nederlander Frank van Alphen en werd in 2008 gepubliceerd. Van Alphen was vroeg in de twintig toen hij zijn eerste reis vanuit Nederland maakte. Van Alphen had een universitair opleidingsniveau, maar voordat hij op reis ging had hij nog geen opleiding afgerond. In deze reisbeschrijving beschrijft Van Alphen zijn ervaringen met de reizen die hij in 1975 en 1979 maakte.³⁰ Van Alphen legde de reis tweemaal af en beide worden behandeld in zijn boek. Van Alphen maakte zijn tweede reis in de eindperiode van de Hippië Trail.

De verschillen tussen de jaren van publicatie zijn ook interessant. De reisbeschrijvingen van Marnham en Baker die begin jaren zeventig zijn gepubliceerd zullen een ander dominant discours vertonen dan de reisbeschrijvingen van Hall en Van Alphen die in 2007 en 2008 zijn gepubliceerd.

²⁶ Noy, 'This trip really changed me', 87.

²⁷ Patrick Marnham, *Road to Katmandu* (Londen 1971).

²⁸ Michael H. C. Baker, *Journey to Katmandu* (Londen 1974).

²⁹ Michael Hall, *Remembering the Hippië Trail. Travelling across Asia 1976-1978* (Newtownabbey 2007).

³⁰ Van Alphen, *Hippië Trail*.

Deze contrasten zullen een inzicht geven in de manier waarop er tegen de reis werd aangekeken in de jaren zeventig en in de latere jaren. De verschillen in discours zullen worden geanalyseerd en tevens worden verklaard.

Om de reisbeschrijvingen grondig te analyseren zal getracht worden de reisbeschrijvingen te deconstrueren om de verschillende perspectieven bloot te leggen. Dit wordt gedaan door middel van *close reading* en *reading against the grain* (tegendraads lezen). Een belangrijk onderdeel van deze methoden is het tussen de regels door lezen en kijken naar wat er niet wordt gezegd in teksten. Op die manier wordt onderzocht in hoeverre de reizigers een vorm van *agency* hadden. *Agency* geeft aan in hoeverre individuen onderhandelen met het dominante discours. Het geeft de perceptie weer van diegene die zich aan de marges van het dominante discours begeven.³¹ Dit is belangrijk voor de reizigers van de Hippie Trail die zich in de jaren zestig en zeventig niet kunnen vinden in de moderniserende Westerse samenleving en zich aan de marges van het discours bevinden. Hun reisbeschrijvingen bieden een tegendiscours. Het is echter niet gemakkelijk om *agency* duidelijk terug te zien in een tekst. Gabriel Ghadamosi laat zien dat bij tegendraads lezen ook rekening moet worden gehouden met wat mensen eten, hoe zij de taal gebruiken en zelfs wat voor kleren zij dragen. Dit kan allemaal afwijkend gedrag aantonen zonder dat dit expliciet wordt vermeld.³² Met deze blik zullen de reisbeschrijvingen worden onderzocht.

Naast de reisbeschrijvingen worden tevens verscheidene herinneringswebsites van voormalig reizigers van de Hippie Trail en het boek *A Season in Heaven* van David Tomory gebruikt als referentiemateriaal. Voor zijn boek *A Season in Heaven* interviewde Tomory een groot aantal reizigers over hun ervaringen met de Hippie Trail. Tomory past zelf weinig tot geen analyse toe op de interviews. De interviews en de herinneringswebsites worden gebruikt om na te gaan in hoeverre de ervaringen van de vier onderzochte reizigers een algemene tendens waren.

§ 1.4 Historiografie

In dit onderzoek naar de Hippie Trail staan de reizigers van de route centraal. Het zijn hun motivaties, opvattingen en handelingen die geanalyseerd worden. Het is daarom van belang dat ook het debat over deze jongerengeneratie wordt weergegeven. De naam van de route doet vermoeden dat de reizigers voornamelijk hippies waren, in deze scriptie zal echter consequent gesproken worden over Westerse jongeren. Hippies worden vaak gezien als jongeren die zogenaamd een diepere betekenis zochten in het leven, maar zichzelf verloren in de oppervlakkige bevliegingen van de *sex, drugs and*

³¹ Karin Willemse, Ruth Morgan and John Meletse. 'Deaf, gay, HIV positive and proud: Narrating an alternative Identity in post apartheid South Africa', in: *Canadian Journal of African Studies* (2009) 1-23.

³² Gabriel Ghadamosi, 'The road to Brixton market. A post-colonial travelogue', in S. Clarke (eds.), *Travel Writing and Empire. Postcolonial Theory in Transit* (New York 1999) 185-194.

rock 'n roll. In deze historiografie zal beknopt worden ingegaan op de verschillende standpunten in het wetenschappelijk discours over de jongeren van de jaren zestig.

In een onderzoek dat culmineerde in zijn boek uit 1968 *The Making of a Counter Culture* introduceerde de historicus Theodore Roszak voor het eerst de term *counterculture*. De tegencultuur was volgens Roszak de embryonale culturele basis van de politieke opvattingen van de New Left. De tegencultuur hekelde aan bestaande ideeën over samenlevingsvormen, familiepatronen en seksuele moraliteit. Roszak geeft de botsing tussen de geestelijke idealen van de tegencultuur (gestoeld op gemeenschapszin en ritueel) en de rationele moderniserende Westerse maatschappij zeer duidelijk weer. Roszak beargumenteert tevens dat er niets gemeenschappelijks bestaat tussen het drugsgebruik van een intellectueel als Aldous Huxley en de adolescente hippie die drugs gebruikt, omdat het een modegril is. Hier komt de negatieve lading van de term hippie heel duidelijk naar voren.³³

Ook de socioloog Lewis Yablonsky maakt in zijn boek *The Hippie Trip* uit 1973 duidelijk dat er grote verschillen bestaan binnen de jongerencultuur van de jaren zestig. De hippies zijn volgens hem een zeer gevarieerde groep die onder andere bestaat uit “pure” hippies, die een bijna priesterlijke en filosofische kaste vormen, drugsverslaafden en trendgevoelige tieners. Het onderscheid maakt duidelijk dat de hippiecultuur vele aanhangers betreft. Naast oppervlakkige drugsgebruikers was er ook een groep die meer zochten dan een tijdelijke *high*.³⁴

Hans Righart heeft ook uitvoerig onderzoek gedaan naar de jongerencultuur van de jaren zestig. In zijn boek *De eindeloze jaren zestig* uit 1995, beschrijft hij de hervormingssuccessen van de jongerengeneratie in de jaren zestig. Righart zag de jaren zestig als een breekpunt. Volgens hem was er sprake van een dubbele generatiecrisis: de vooroorlogse generatie wist zich geen raad met de nieuw verworven welvaart en de naoorlogse generatie ging op zoek naar nieuwe leefpatronen.³⁵ Righart dicht de jongerengeneratie revolutionaire successen toe, maar ondanks dat worden ze in zijn boek beschreven als een groep onbezonnen jongeren die minder wilden werken en meer seks wilden hebben.³⁶ Ongeveer tegelijk met het boek van Righart kwam het boek van James Kennedy, *Nieuw Babylon in aanbouw* uit in 1995. Kennedy neemt een gematigder standpunt in dan Righart ten aanzien van de grootse hervormingen van de jaren zestig. Hij ziet veel meer continuïteit. Volgens Kennedy was het niet zozeer de jongerencultuur die voor hervormingen zorgden, maar de vooroorlogse generatie. Deze generatie nam in de jaren veertig en vijftig reeds maatregelen die de

³³ Theodore Roszak, *Opkomst van een tegencultuur. Bespiegelingen over de technocratische maatschappij en haar jeugdige bestrijders* (New York 1968) 7-10, 206-210.

³⁴ Lewis Yablonsky, *The Hippie Trip* (Baltimore 1973) 21-37.

³⁵ Hans Righart, *De eindeloze jaren zestig. Geschiedenis van een generatieconflict* (Utrecht 1995) 25-27.

³⁶ <http://www.nrcboeken.nl/recensie/het-gelijk-van-de-dwarsliggers> 12-03-2011.

hervormingen in de jaren zestig mogelijk maakten.³⁷ Arthur Marwick gaat in zijn boek *The Sixties* uit 1998 uit van een tweespel tussen de jongerengeneratie die pleitte voor vrijere moraliteiten, persoonlijke politiek en universitaire hervormingen en een deel van de vooroorlogse generatie die de roep om hervormingen waardeerden en bereid waren zich aan te passen.³⁸

Joseph Heath en Andrew Potter argumenteren in hun boek *Nation of Rebels* uit 2004 dat de tegencultuur uit de jaren zestig zich hopeloos vergist had in hun strijd tegen de consumptiecultuur. Volgens de auteurs was er geen systeem dat de jongeren dwong om te consumeren. De individualisering waarvoor gestreden werd, was juist in lijn met het kapitalisme. De drang om zich van anderen te onderscheiden leidde tot consumptie. Iemand had andere kleren nodig, andere stijlen, andere huizen en andere auto's om zich te onderscheiden. De jongeren die in 1968 op de barricades stonden waren de dupes van een romantisch cliché. Heath en Potter representeren een standpunt dat na 2001 vaker voorkomt in de geschiedschrijving over de jongerencultuur van de jaren zestig, een standpunt dat ook terugkomt in het boek van Paul Berman *Power and Idealism* uit 2005. Er wordt een beeld van jongeren geschetst waar de reizigers in het onderzoek naar de Hippië Trail zich juist vanaf willen zetten.³⁹

Jeremi Suri benadrukt in zijn boek *The Global Revolutions of 1968* uit 2007 dat er een relatie is tussen de tegencultuur en de Koude Oorlog. Volgens Suri is het ontstaan van de tegencultuur te verklaren door deze relatie. Hoe dit precies in elkaar stak wordt in het tweede hoofdstuk verder uitgelegd. Het boek van Suri wordt hier besproken om duidelijk te maken dat bij het onderzoek naar de Hippië Trail rekening moet worden gehouden met de politieke situatie in de wereld. Zeker ook omdat de jongeren van West naar Oost reizen en door het 'IJzeren Gordijn' heen gingen.⁴⁰

Het eerder vermelde boek van David Tomory, *A Season in Heaven*, uit 1996 is het enige boek dat in zijn geheel is gewijd aan de Hippië Trail. Het boek biedt daarentegen weinig echte onderzoeksresultaten. Tomory beargumenteert dat de reis naar India voor sommigen een succesvolle spirituele onderneming was en voor anderen een teleurstelling. Zijn boek bestaat voornamelijk uit interviews die nauwelijks geanalyseerd worden.⁴¹

Christina Klein besteedt in haar boek *Cold War Orientalism* één hoofdstuk aan het massatoerisme van de jaren zestig naar Azië. Hierin behandelt zij niet specifiek de reizen naar India noch maakt zij vermelding van de Hippië Trail. Zij geeft wel aan hoe de Amerikaanse overheid haar

³⁷ James Kennedy, *Nieuw Babylon in aanbouw. Nederland in de jaren zestig* (Amsterdam 1995) 209-210.

³⁸ Arthur Marwick, *The Sixties: cultural revolution in Britain, France, Italy and the United States, c. 1958-1974* (Oxford 1998) 16-20.

³⁹ <http://www.nrcboeken.nl/recensie/het-gelijk-van-de-dwarsliggers> 12-03-2011.

⁴⁰ Jeremi Suri, *The Global Revolutions of 1968* (Londen 2007) 301-316.

⁴¹ Tomory, *A Season in Heaven*, x-xvi.

burgers stimuleerde om naar Azië te gaan. Klein geeft tevens de opkomende welvaart onder de middenklasse die bepalend was voor het maken van de reis naar het Oosten goed weer.⁴²

Het is duidelijk dat er veel visies zijn op Westerse jongeren van de jaren zestig. Er moet voorzichtig worden omgegaan met de term hippie. Uit het bovenstaande blijkt de negatieve connotatie van het woord en in deze scriptie wordt gekeken naar de jongeren die verder gingen dan de tijdelijke *high* van drugs. Om de valkuilen van het debat over hippies te vermijden zal in deze scriptie gesproken worden over 'Westerse jongeren'. Vervolgens wil ik duidelijk maken dat de jongeren weldegelijk onderdeel uitmaakten van een generatie die serieus streefde naar verandering van de samenleving. Deze drang uitte zich in de reizen die zij maakten naar het Oosten om daar op zoek te gaan naar idealen die zij wilden vertalen naar de Westerse samenleving. Bovendien is het duidelijk dat de hierboven beschreven opvattingen over de jongeren van de jaren zestig slechts een greep zijn uit de omvangrijke literatuur daarover. Wat duidelijk opvalt, in relatie tot deze scriptie, is dat het onderzoek naar de reizen die deze jongeren maakten ontbreekt. Naast een hoofdstuk over de reis die Ginsberg maakte uit het boek van Roszak en het boek van David Tomory, *A Season in Heaven*, is er geen enkele historicus geweest die de reizen van de tegencultuur heeft bestudeerd. Deze scriptie over de Hippie Trail springt in deze academische leemte.

§ 1.5 Opzet van de thesis

Om de hoofdvraag te operationaliseren is het van belang dat er goede en interessante deelvragen worden geformuleerd. Zoals reeds bleek uit de historiografie is het van belang dat de reis in een historische context wordt geplaatst. De deelvraag die daarbij hoort is: *Hoe paste de reis over de Hippie Trail in de context van de jaren zestig?* Deze vraag is van belang omdat het zal aantonen of de voorwaarden die MacCannell stelde aan deze periode van modernisering wel of niet aanwezig waren. Dit is van invloed op de motivaties van de reizigers. In hoofdstuk twee zal deze historische context worden uitgewerkt. Daarbij is een belangrijk deel weggelegd voor de rol van de *Beat*generatie in het algemeen en Allen Ginsberg in het bijzonder. De kritische ideeën die de zij verkondigden inspireerden de jongeren van de tegencultuur en gaf hen een mogelijkheid om deze ideeën te uiten. Het reizen werd een uitdrukking van dit protest.

De invloed van de historische context op de motivaties leidt tevens tot de volgende deelvraag: *Was authenticiteit een belangrijke beweegreden voor de Westerse jongeren om de Hippie Trail af te leggen?* De beantwoording van deze deelvraag zal duidelijk maken of de zoektocht naar authenticiteit inderdaad een belangrijke factor was. In het derde hoofdstuk zal deze vraag worden uitgewerkt middels de bestudering van de vier gekozen reisbeschrijvingen. De these van MacCannell

⁴² Klein, *Cold War Orientalism*, 100-143.

zal dieper worden uitgewerkt. Vanwege de academische leemte rond de Hippie Trail is het ook noodzakelijk om de manieren van reizen en het verloop van de route nader te belichten. Dit zal tevens in het derde hoofdstuk gebeuren.

De these van MacCannell draait voor een groot deel rond de enscenering van authenticiteit. Om na te gaan in hoeverre dit opging voor de Hippie Trail is het van belang om de commercie rond de reis te onderzoeken. In het vierde hoofdstuk wordt de eerste paragraaf gewijd aan deze commercie. Hier zal ook de rol van religie naar voren komen, omdat het spirituele aspect nauw verbonden raakte met de commerciële kant van de reis. Daarnaast zal ook de politieke situatie rond de Koude Oorlog aan bod komen, omdat de belangen van Oost en West tevens een rol speelden in de commercie rond de reis. Dit hoofdstuk zal eveneens ingaan op de ervaringen die de reizigers opdeden gedurende hun reis. Vervolgens zal worden onderzocht of de ervaringen voldeden aan de van tevoren gestelde verwachtingen. Hierbij is de volgende deelvraag van toepassing: *Wat waren de ervaringen van de reizigers en werd authenticiteit gevonden?* Vonden de reizigers wat zij zochten in de landen waar zij heen reisden? Ook hierbij speelt de these van MacCannell uiteindelijk een centrale rol. Er wordt nagegaan in hoeverre zijn these uiteindelijk opging voor de Hippie Trail.

In de slotbeschouwing komen de verschillende lijnen van deze scriptie bij elkaar en er worden conclusies aan verbonden. De beantwoording van de deelvragen zal leiden tot een genuanceerd antwoord op de hoofdvraag. Waarbij het van belang is in hoeverre de these van MacCannell houdbaar is voor de reizen over de Hippie Trail. In de slotbeschouwing wordt er tevens rekening gehouden met de verschillende discoursen en de verschillende tijden van reizen, omdat hiermee duidelijk wordt of er verschillen waren in de beginperiode van de reis en de eindperiode.

Hoofdstuk 2 De jaren zestig: de tegencultuur en hun reizen

Unrest is the First phase of a social movement. The leaders of the American Revolution, for example, correctly observed and acted upon the sense of unrest felt in the society. This produced an early surge toward freedom. Unrest reflects a stirring in the society for change – for a new order that will enlarge the scope of man's potential and provide more satisfying, more meaningful relationship's, and a more effective social system.

- Lewis Yablonsky *The Hippie Trip* (1968)⁴³

Dit citaat lijkt van toepassing te zijn op de tegencultuur van de jaren zestig. De jongeren werden onrustig in een maatschappij die niet hun socialistische idealen leek te vertegenwoordigen. Zij snakten naar meer vrijheid. De ketens van het burgerlijk bestaan gaven hen niet de mogelijkheid om zich te ontplooien. Gedurende deze tijd begon een groep gelijkgestemden zich te groeperen. De tegencultuur was tevens politiek geëngageerd. Het kapitalistische systeem en de modernisering, die het materialisme tot gevolg had werden niet ontzien van kritiek.⁴⁴ Daarnaast werd er fel geprotesteerd tegen de gewelddadigheden in Vietnam. Het Westerse systeem bood de jongeren niet wat zij wilden. Het reizen werd een manier om weg te komen uit het gemechaniseerde Westen en ervaringen op te doen met andere culturen.

Onder historici is er sinds de jaren zestig een groot debat gaande in hoeverre de revolutie van de jaren zestig slaagde of faalde. Deze discussie is in dit onderzoek niet van groot belang. Hier wordt getracht de reis middels de Hippie Trail te plaatsen in een historische context, ofwel hoe paste de Hippie Trail in de context van de jaren zestig? Om hierop een antwoord te formuleren wordt eerst nader ingegaan op de tegencultuur en hun idealen. Vervolgens wordt er weergegeven hoe de reizen naar Azië hierin een rol speelden.

§ 2.1 De tegencultuur

Onder academici is er veel twist over de periodisering van de jaren zestig. In dit onderzoek wordt gekozen voor het jaar 1960 als beginpunt, omdat rond dit jaar de eerste georganiseerde protesten de kop opdeden. Het einde van de Vietnamoorlog in 1975 markeert het einde van de 'lange jaren zestig'. In hoeverre de tegencultuur een daadwerkelijk georganiseerde beweging was is betwistbaar. De tegencultuur moet meer worden gezien als een verzamelnaam voor allerlei groepen die een poging deden om nieuwe samenlevingsvormen, familiepatronen, seksuele moraliteiten, middelen van bestaan, artistieke uitingen en persoonlijke identiteiten aan de verre marges van de

⁴³ Yablonsky, *The Hippie Trip*, 334.

⁴⁴ Marwick, *The Sixties*, 16-20.

machtspolitiek te ontdekken.⁴⁵ Zij omarmden een ethiek die zich afzette tegen de bestaande opvattingen en samenlevingsvormen. Er werd een nieuwe, non-conformistische, alternatieve levensstijl gepropageerd die inging tegen het gezag van de voorgaande generatie. Burgerlijke opvattingen over trouwen, kinderen krijgen en een vaste baan werden in twijfel getrokken. Het waren vooral hoogopgeleide jongeren die zich identificeerden met deze kritieken. Zij legden de nadruk op de persoonlijke politiek. De veranderingen die zij propageerden waren immers relevant voor hun persoonlijke levens.⁴⁶

De enorme welvaartsgroei die gepaard ging met de snelle modernisering en fragmentatie van de samenleving gedurende de wederopbouw maakten het ontstaan van de jongere beweging mogelijk.⁴⁷ Door de vele nieuwe mogelijkheden die de steeds rijker wordende Westerse samenleving te bieden had, werden de verwachtingen van de jongeren uit de middenklasse verhoogd. Hierdoor ontstond er een tendens om bepaalde grenzen van de maatschappij op te zoeken.⁴⁸ Een groeiend aantal jonge individuen in de jaren zestig kreeg op die manier de mogelijkheid om meer invloed uit te oefenen op de maatschappij. Overigens moet wel opgemerkt worden dat de tegencultuur uiteraard niet volledig uit jongeren bestond. De invloed en deelname van mensen als Allen Ginsberg mag niet onderschat worden. Het jeugdige element stond echter voor meer. Het was niet zozeer een daadwerkelijke leeftijd, maar een attitude.⁴⁹

De maatschappijkritische opvattingen verspreidden zich snel over de Westerse landen.⁵⁰ Eén van de redenen hiervoor was de strijd tussen Oost en West gedurende de Koude Oorlog. De Sovjet-Unie en de Verenigde Staten bestreden elkaar op allerlei fronten. Deze ideologische strijd beleefde een hoogtepunt in 1961 tijdens de Cubacrisis. De angst voor een nucleaire oorlog was nog nooit zo groot geweest. Na de crisis nam deze angst voor nucleaire destructie af. Beide supermachten poogden de levensstandaard van de eigen bevolking te verhogen door de binnenlandse omstandigheden te verbeteren. Hierdoor verbeterde de economische en materiële situatie voor velen. Deze verbetering in leefomstandigheden ging gepaard met een bepaalde zekerheid in het Westen. Dit gaf een nieuwe groep jongeren de kans om zich te mobiliseren voor vrijheid. Bovendien maakte de voortschrijdende globalisering het mogelijk om beter geïnformeerd te geraken over zaken

⁴⁵ Marilyn B. Young, 'Foreword', in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 2.

⁴⁶ Doug Rossinow, 'The revolution is about our lives. The New Left's counterculture', in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 99-103.

⁴⁷ Rossinow, 'The Revolution is about our lives', 101-106.

⁴⁸ Jeremi Suri, 'Power and protest', in Jeremi Suri (eds.), *The Global Revolutions of 1968* (New York 2007) 316-324.

⁴⁹ Peter Braunstein, 'Forever young. Insurgent youth and the sixties culture of rejuvenation', in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 243.

⁵⁰ Rossinow, 'The revolution is about our lives', 101.

die zich aan de andere kant van de wereld bevonden. Daardoor verspreidde de ideeën zich ook gemakkelijker over het Westen.⁵¹

De tegencultuur trok ten strijde tegen de manier waarop de samenleving sociaal en industrieel gestructureerd werd. De Westerse samenleving werd mogelijk gemaakt door de modernisering die gepaard ging met de wederopbouw. De aanhangers van de tegencultuur dachten dat er een elite was die de wetenschappelijke en sociale grenzen van de samenleving bepaalde.⁵² In samenwerking met grote corporaties en bedrijven creëerde deze elite een consumptiemaatschappij waarbij zij bepaalden wat gewenst was. De wil van mensen werd gedicteerd door deze consumptiemaatschappij en op die manier uit handen van het individu genomen. Mensen moesten conformeren aan de wil van de elite en bedrijven. De tegencultuur had kritiek op dit conformisme. Het individu moest zijn eigen wil weer in handen krijgen. De overheid werd boosdoener aangewezen. Het gezag van politici en de autoriteit van de middenklasse die deze elite in stand hield werden hevig bekritiseerd.⁵³ Deze kritiek vond zijn ingang bij de jongeren middels de ideeën van de Beatgeneratie.⁵⁴

Het Beatfenomeen ontstond vlak na de Tweede Wereldoorlog. Een klein groepje gelijkgestemde (oud-)studenten, waaronder William Burroughs, Allen Ginsberg en Jack Kerouac, kwamen bijeen in New York en discussieerden over filosofie en literatuur. Aange trokken tot levensstijlen die zich in de marges van het dominante discours bevonden, zoals homoseksualiteit en het experimenteren met drugs, kondigden zij de ondergang van de Amerikaanse cultuur aan. De restricties van het burgerlijk leven, het conformisme zouden hiertoe leiden. Middels nieuwe literaire stijlen bonden zij de strijd aan met dit conformisme. Aanvankelijk werd het moeilijk om een tegengeluid te produceren, omdat de werken van deze Beatschrijvers/dichters niet gepubliceerd werden. Halverwege de jaren vijftig vond er een omslag plaats en werd steeds meer werk van onder andere Ginsberg en Kerouac uitgegeven. Hun ideeën begonnen zich over de Verenigde Staten te verspreiden en schoten vooral wortel in het liberale San Francisco.⁵⁵ De Beatniks bereikten een groot publiek en inspireerden velen.

Het linkse maatschappijkritische protest kende een lange voorgeschiedenis. Links georiënteerde intellectuelen kwamen reeds decennia bij elkaar in gemeenschappen om hun kritiek op de elite te uiten en socialistische ideeën te bespreken. In de jaren dertig kende New York een sterke gemeenschap bohemiens die zich afzette van de culturele hoofdstroom van de elite. Zij onderscheidden zich door een onconventionele levensstijl, waarin artistieke uitingen middels muziek,

⁵¹ Marwick, 'The consummation of a cultural revolution', 309-315.

⁵² Roszak, *Opkomst van een tegencultuur*, 25-32.

⁵³ Marwick, *The Sixties*, 16.

⁵⁴ Roszak, *Opkomst van een tegencultuur*, 11-43.

⁵⁵ Idem, 53-56.

kunst en literatuur een grote rol speelden. Zij waren tegen de gevestigde orde en waren voor een meer socialistische samenleving. Er heerste echter te veel verdeeldheid tussen de linkse ideeën; gedurende de Tweede Wereldoorlog verloren zij aan kracht.⁵⁶ De tegencultuur van de jaren zestig was echter ook anders dan haar voorgangers. De tegencultuur was geen groep die toegang eiste tot meer middelen of vrijheid. De tegencultuur bestond uit jongeren uit de middenklasse die door hun sociale positie meer macht hadden en deze positie in twijfel trokken.⁵⁷

Volgens Joseph Heath en Andrew Potter heeft de tegencultuur zich hopeloos vergist in hun strijd tegen de consumptiecultuur. Volgens de auteurs was er geen systeem dat de jongeren dwong om te consumeren. De individualisering waarvoor gestreden werd, was juist in lijn met het kapitalisme. De drang om zich van anderen te onderscheiden leidde tot consumptie.⁵⁸ Waar Potter en Heath echter geen rekening mee hielden was dat deze vormen van emancipatie een groter publiek vonden dan alleen de tegencultuur. Het is onder andere vanuit deze optiek dat veel mensen die zich niet per se vereenzelvigden met de tegencultuur, toch gezien werden als onderdeel ervan. De socioloog Lewis Yablonski komt in zijn onderzoek naar de hippies op een dergelijke conclusie en maakt een duidelijk onderscheid tussen een kerngroep en een groep trendgevoelige tieners.⁵⁹

Spiritualiteit speelde een belangrijke rol in de zoektocht naar zingeving van het leven. Een wijdverbreid idee binnen de tegencultuur was dat de moderne consumptiemaatschappij de dood betekende voor de spiritualiteit. De geïndustrialiseerde Westerse maatschappij was zo ver verwijderd van de natuur dat vele van deze jongeren hun heil zochten in andere samenlevingen waarvan geacht werd dat deze dichter bij de natuur stonden dan de Westerse. Vaak werd er gerefereerd aan Oosterse vormen van religie waarbij het mystieke en het occulte dikwijls de aandacht trokken. De zoektocht naar deze vormen van spiritualiteit werd regelmatig gecombineerd met het gebruik van drugs om het gewone leven te overstijgen. Vele Westerse jongeren, die onder de tegencultuur geschaard konden worden, ontwikkelden nieuwe opvattingen over spiritualiteit en geloof die door de oudere generatie als ongehoord werden geacht.⁶⁰

§ 2.1.1 Protest, verval en verandering

Het actievoeren van de tegencultuur is natuurlijk het meest bekend geworden door de studentenprotesten, vooral die van 1968. De vormen van actievoeren waren zeer kenmerkend voor de tegencultuur. De acties hadden vaak tot doel om zich af te zetten tegen het kapitalisme en het

⁵⁶ A. Jamison en R. Eyerman, *Seeds of the Sixties* (Berkeley 1995) 146-149.

⁵⁷ Suri, 'Power and protest', 318-322.

⁵⁸ <http://www.nrcboeken.nl/recensie/het-gelijk-van-de-dwarsliggers> 12-03-2011.

⁵⁹ Yablonsky, *The Hippie Trip*, 21-37.

⁶⁰ Roszak, *Opkomst van een tegencultuur*, 112-114.

materialisme van de Westerse samenleving.⁶¹ De protesten van de tegencultuur leidden tot veel reacties binnen de samenleving als geheel. Naast veel repressie konden de idealen van de Westerse jongeren ook op sympathie rekenen van liberalen en progressieven. Sympathie is misschien iets te sterk uitgedrukt, maar er heerste zeker een vorm van tolerantie binnen een deel van de oudere generatie.⁶² De successen van de tegencultuur kunnen zonder de tolerantie en sympathie niet verklaard worden. Het waren deze liberalen en progressieven die van binnenuit de gezagsinstanties aanstuurden op hervorming en vernieuwing. Dit standpunt plaatst dit onderzoek midden in het debat tussen Hans Righart die alle krediet voor de veranderingen op het conto van de jongeren schrijft, en James Kennedy die deze veranderingen juist aan het aanpassingsvermogen van de oudere generatie toedicht.⁶³

Daarentegen kan niet ontkend worden dat de ideeën van de tegencultuur radicaliseerden. Er vonden meer gewelddadige represailles plaats met betrekking tot de jongeren die op de barricades stonden, zoals in 1968.⁶⁴ In de Verenigde Staten vielen in 1970 meerdere doden bij studentenprotesten op universiteiten. Deze gewelddadige acties leidden ertoe dat sommige groepen zich afscheidden van de tegencultuur en zelf ook een gewelddadiger plan trokken. Groepen binnen de tegencultuur radicaliseerden en dachten met geweld de revolutie te kunnen ontketen. Timothy Hodgson geeft in zijn boek *Manhood in the Age of Aquarius* uit 2007 een voorbeeld van een dergelijke groep die zichzelf The Diggers noemde.⁶⁵ In Europa is de Rote Armee Fraktion daar een voorbeeld van. De onenigheid onder de tegencultuur zorgde dat het fenomeen aan momentum verloor. Daarnaast keerde de publieke opinie zich tegen de jongeren van de tegencultuur. De jongeren werden teveel in verband gebracht met dubieuze drugspraktijken.⁶⁶ Het verval van het fenomeen in de jaren zeventig was hiervan het gevolg. De revolutie die de tegencultuur predikte heeft nooit plaatsgevonden. De politieke orde werd niet omvergeworpen. Het kapitalisme en de liberale democratieën bleven bestaan. De politieke orde paste zich aan door een aantal veranderingen door te voeren en nam daarmee de wind uit de zeilen van de revolutieprekende jongeren. Nadat het momentum was verloren brandde de kaars van de tegencultuur bijna geruisloos op.⁶⁷ Dit neemt niet weg dat de tegencultuur een groot aandeel had in de veranderingen die plaatsvonden.

⁶¹ Idem, 139; Suri, *The Global Revolutions of 1968*, xv-xviii.

⁶² Kennedy, *Nieuw Babylon in aanbouw*, 209-210.

⁶³ <http://www.nrcboeken.nl/recensie/het-gelijk-van-de-dwarsliggers> 12-03-2011.

⁶⁴ Suri, 'Power and protest', 317.

⁶⁵ <http://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=22926> 15-07-2011.

⁶⁶ Rossinow, 'The revolution is about our lives', 105.

⁶⁷ Paul Berman, 'The dream of a new society', in Jeremi Suri (eds.), *The Global Revelutions of 1968* (New York 2007) 301-309.

Eén verandering heeft te maken met de opkomst van allerlei alternatieve levenswijzen. Het afwijzen van het gangbare en het burgerlijke levenspatroon dat daarmee verbonden was, leidde ertoe dat mensen de kans kregen om alternatieven te gaan ontdekken en ervaren. Het kan uiteraard niet ontkend worden dat voorlopers van de tegencultuur hier een dikke vinger in de pap hebben gehad, zoals de eerder besproken bohemienne gemeenschap en de Beatgeneratie. Ook minder radicale ideeën werden reeds naar voren gebracht, zoals het experimenteren op seksueel gebied en samenwonen zonder te trouwen.⁶⁸

Een andere ontwikkeling die sterk beïnvloed is door de tegencultuur heeft betrekking op de verschillende sociale bewegingen die na de tegencultuur opkwamen. De protesten en acties van de tegencultuur vergrootte de mogelijkheden voor verschillende bewegingen, die hun oorsprong in de tegencultuur zelf vonden. Hier valt te denken aan homo- en vrouwenrechtenbewegingen. Het streven van de tegencultuur naar gelijkheid versterkte het emancipatiebesef onder vrouwen en homoseksuelen. Het actievoeren van de tegencultuur functioneerde als een hulpvaardig handboek voor het mobiliseren van mensen voor de latere bewegingen. Hoewel de tegencultuur als georganiseerd geheel, voor zover het ook daadwerkelijk een georganiseerd geheel was, in de jaren zeventig uiteen viel, werden de idealen door verschillende groepen op verschillende manieren nog steeds nagestreefd.⁶⁹

§ 2.2 Reizen en de jaren zestig

De strijd die de tegencultuur voerde tegen het conformisme leek een problematisch element te bevatten. De burgerlijke richtlijnen hadden een verstikkend effect op de persoonlijke vrijheden van de jongeren die op zoek waren naar een eigen weg in de maatschappij. Er werd gestreefd naar andere opties, die de samenleving tevens begon te bieden. De welvaart van de jaren vijftig en zestig, creëerde de mogelijkheid om het streven naar andere levenswijze uit te voeren. Het waren de modernisering en de fragmentatie van de samenleving die daar voor zorgden. Zoals MacCannell reeds aangaf in zijn definitie van deze modernisering en fragmentatie was het de samenleving in zijn totaliteit die veranderde. Het streven van de tegencultuur naar het volgen van een eigen lijn leidde er echter toe dat velen door de veelheid aan opties geen eenduidig beeld van zichzelf meer konden vormen. Peter Braunstein en Michael William Doyle geven daar ook een verklaring voor:

[The counterculture] was an inherently unstable collection of attitudes, tendencies, postures, gestures, "lifestyles", ideals, visions, hedonistic pleasures, moralisms,

⁶⁸ MacCannell, *The Tourist*, 50.

⁶⁹ Peter Braunstein en Michael William Doyle, 'Historicizing the American counterculture of the 1960's and 70's', in in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 10-13.

*negations, and affirmations. These roles were played by people who defined themselves first by what they were not, and then, only after having cleared that essential ground of identity, began to conceive anew what they were.*⁷⁰

De samenleving werd oppervlakkig geacht, hier wilden de jongeren zich niet mee identificeren. Juist door het afzetten tegen de heersende moraal was er volgens Braunstein en Doyle geen basis meer waarop de tegencultuur hun eigen identiteit konden bouwen. De zoektocht naar de eigen identiteit die hierop volgde werd door velen omgezet in een letterlijke tocht. De reis naar het Oosten, ofwel Centraal-Azië, was één van deze veel gemaakte tochten.⁷¹

De reis naar India die door de Westerse jongeren werd gemaakt had reeds antecedenten in de negentiende eeuw. Aan het begin van de negentiende eeuw werden de binnenlanden van het Indiase subcontinent als onontdekt gebied gezien, dat wellicht grote rijkdommen bevatte. Vele Europese ontdekkingsreizigers, van gegoede afkomst, ondernamen de reis om op zoek te gaan naar deze schatten van ongekende waarde. Na de grote muiterij van 1857 werd dit minder. De muiterij was een poging van de Indiërs om onder het juk van het Britse gezag uit te komen. De Britten voelden zich gekrenkt in hun eer en sloegen hard terug. Dit deden zij niet alleen militair, in Groot-Brittannië kwam er een tendens op om de Indiërs negatiever af te schilderen. In de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw keerde het tij en werden gebieden in India, Nepal en in zekere mate ook Afghanistan wederom in verband gebracht met paradijselijke mythes. De mythes over Shangri-La zijn hier een duidelijk voorbeeld van.⁷² Wat tevens opkwam in de twintigste eeuw was de sacralisering van India en zijn buurlanden. India werd beschreven als een plek waar men zichzelf kon vinden. Hermann Hesse schreef in zijn boeken *Siddharta* en *Die Morgenlandfahrt* over de rijke Indiase filosofie en cultuur.⁷³ Invloed van een boek of schrijver is moeilijk te meten. Het feit dat de boeken van Hesse in de boekwinkeltjes van Kabul relatief duurder waren dan andere is veelzeggend. Dit komt terug in de reisbeschrijving van Michael Hall:

Anyway, as we were perusing market stalls in the Chicken Street area, we came upon one [bookshop] displaying second-hand English paperbacks(...) This young entrepreneur had his books priced according to thickness, except for one – a thin title by Hermann Hesse. I lifted it up and pointed to the ranks of slim books.
“Is this not the same price as these ones?”
“No, no – it is same price as these ones here.”
For comparison I held the thin volume against one of the thicker books he had indicated.

⁷⁰ Braunstein en Doyle, ‘Historicizing the American counterculture of the 1960’s and 70’s’, 10.

⁷¹ Tomory, *A Season in Heaven*, 221.

⁷² Peter Bishop, *The Myth of Shangri-La. Tibet, Travel Writing and the Western Creation of Sacred Landscape* (Londen 1989) 25-65.

⁷³ <http://bcfreviews.wordpress.com/2008/01/09/siddhartha-by-hermann-hesse/> 23-05-2011.

"But it is much smaller than them."

The youth looked at me as if I was severely deficient in my education.

"Ah," he said rather dramatically, "but this one is by Hermann Hesse!"

*Hesse, the poet of the inner journey, the spiritual guide for those journeying to the East – the youth certainly knew his merchandise and his customers.*⁷⁴

Uit dit citaat blijkt niet alleen dat de boeken van Hesse duurder waren, maar ook dat zijn ideeën kennelijk gemeengoed waren onder de reizigers van de Hippië Trail.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de reis steeds vaker ondernomen door schrijvers, die naar hun eigen identiteit op zoek gingen. De Beaticonen herontdekte de spirituele route naar Centraal-Azië. India en Indiase cultuur en spiritualiteit namen een belangrijke rol in binnen de filosofie van de Beats. Kerouac schreef over de introductie van zichzelf en Ginsberg tot het Zenboeddhisme in zijn boek *The Dharma Bums*. Het mystieke, occulte en exotische waren als kolen op het vuur in de strijd tegen het conformisme. Het waren nieuwe bronnen waaruit geput kon worden in de zoektocht naar andere levensstijlen. Roszak argumenteert dat het niet uitmaakte of het boeddhisme grof gesimplificeerd, of zelfs ge vulgariseerd werd, het was een manier van de jeugd om zich af te zetten van het gangbare.⁷⁵

De aanraking met het boeddhisme tekende het leven van Ginsberg. Hij begon zich te interesseren in allerlei Indiase en Aziatische spirituele uitingen. Het bracht hem ook in contact met het hindoeïsme. Op het moment dat hij de hoop op verandering in de samenleving verloor, reisde hij naar het Aziatische subcontinent. Hier zou hij zich onderdompelen in het spirituele. Zijn tijd in India werd samengevat in een gedicht dat hij toepasselijk *Change* had betiteld. Hij leerde niet naar buiten te kijken voor antwoorden maar naar binnen.⁷⁶ In hoeverre dit volgens hem in elkaar stak is niet aan de orde hier. Het gaat erom dat frasen zoals deze geslikt werden voor zoete koek door de jongeren van de tegencultuur. Zijn belevenissen in India werden gebundeld in een boek dat de titel *De Indian Journals* kreeg. Het boek werd in 1970 gepubliceerd en ter harte genomen door een grote groep Westerse jongeren. In navolging van het boek zouden velen trachten dezelfde pelgrimage te maken naar het midden van Azië.⁷⁷

Ginsberg was niet de enige beroemdheid in die tijd die de tocht naar India maakte. The Beatles vertrokken ook naar het land in 1968. Er wordt gesuggereerd dat Ginsberg enige invloed hierop had, maar die link is nooit direct bewezen.⁷⁸ Het belangrijkste punt voor dit onderzoek is het

⁷⁴ Hall, *Remembering the Hippië Trail*, 57.

⁷⁵ Roszak, *Opkomst van een tegencultuur*, 112-135.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Allen Ginsberg, *Indian Journals* (New York 1970) 207.

⁷⁸ J. Quinn, 'Coteries, landscape and the Sublime in Allen Ginsberg', *Journal of Modern Literature*, vol. 27, no. 2 (2003) 198.

effect dat de reis van de Liverpoolse muzikanten had op de hordes Westerse jongeren die in hun voetsporen wilden treden. De enorme bekendheid die The Beatles genoten was daarvan niet de enige oorzaak. Het kwartet had een schare journalisten meegenomen om hun reis te documenteren. De wilde verhalen die de ronde deden over de avonturen in India creëerde een dusdanige belangstelling, dat het velen inspireerden om ook die kant op te gaan. De Maharishi Mahesh Yogi genoot door zijn mentorschap van de Engelse popartiesten, enige bekendheid in Europa. Hij hield lezingen en raadde jongeren aan om naar zijn land van herkomst te gaan.⁷⁹

§ 2.3 Slotbeschouwing

De jaren zestig waren zondermeer een roerige tijd. De tegencultuur was hier mede voor verantwoordelijk. De enorme verspreiding van het fenomeen over de Westerse wereld zorgde ervoor dat de tegencultuur een dusdanige invloed had in het verloop van de lange jaren zestig.

De nieuw verworven welvaart gaf de opkomende generatie de mogelijkheid om in opstand te komen tegen de burgerlijke normen en waarden. Centraal hierin stond de strijd tegen het conformisme. De burgerlijke normen en waarden werden niet meer als vanzelfsprekend geacht. Het propageren hiertegen speelde een belangrijke rol voor de reizigers van de Hippie Trail. Het was zelfs een reismotief. Juist het zoeken naar andere conventies richtte de blik op andere samenlevingen. De Beatgeneratie nam hierin het initiatief. Zij werden tevens hevig beïnvloed door antecedenten uit de jaren 20 en 30, zoals de Bohemen en schrijvers als Hesse. Het was voor Beats zoals Ginsberg van belang dat er werd gezocht naar alternatieven die ver verwijderd waren van de rationele technocratische samenleving van het Westen. India kwam in het vizier, door zijn introductie in het Zenboeddhisme. Het land leek dichter bij de natuur te staan en het mystieke en occulte van de Indiase samenleving leek aan het andere uiterste van het spectrum te liggen dan de Westerse samenleving.

Het aantal mensen dat de Hippie Trail aflegde beleefde een hoogtepunt in de jaren na de reis van The Beatles en na het verschijnen van het boek van Ginsberg over zijn reis. Het feit dat de Beatgeneratie veel invloed had op de jongeren die de reis aflegden wordt tevens benadrukt in de inleiding van het boek van Tomory. De boeken die door de Beatniks werden geschreven over reizen en het Zenboeddhisme werden door de reizigers van de Hippie Trail ter harte genomen en geïmiteerd.⁸⁰

De welvaart van de jaren zestig bood de jongeren de kans om dit soort reizen te ondernemen.⁸¹ Het protesteren tegen het conformisme, leidde ertoe dat jongeren zochten naar

⁷⁹ Amartya Sen, 'Indian tradition and the Western imagination', *Daedalus*, vol. 126 No. 2 (Maart 1997) 15-16.

⁸⁰ Tomory, *A Season in Heaven*, x-xvi.

⁸¹ Klein, *Cold War Orientalism*, 139.

manieren om zichzelf te identificeren. De zoektocht naar zichzelf leidde automatisch naar het Oosten, omdat het Oosten bekend stond om dit soort reizen.⁸²

⁸² Kate Teltscher, 'India/Calcutta: City of palaces and dreadful night', in, Peter Hulme en Tim Youngs (eds.) *The Cambridge Companion to Travel Writing* (Cambridge 2002) 191-208.

Hoofdstuk 3 Reismotieven

My own travelling days are over, and I do not expect to see many travel books in the near future ... there is no room for tourists in the world of "displaced persons" ... the very young, perhaps, may set out like the wandervögel of the Weimar period; lean, lawless, aimless couples with rucksacks, joining the great army of men and women without papers, without official existence, the refugees and deserters, who drift everywhere today between the barbed wire.

- Evelyn Waugh *When The Going Was Good* (1945)⁸³

Het bovenstaande citaat van de hand van de Engelse avonturier en auteur Arthur Evelyn St. John Waugh (1903 -1966) dateert uit 1945. De toekomstvisie van Waugh had een haast profetische kwaliteit. Het idee achter dit citaat is in grote mate terug te vinden in de werken en levensfilosofieën van de jongeren die zich in de jaren zestig en zeventig naar Azië begaven. Waugh doelde met de ontheemding uit zijn citaat op de ervaringen van de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog en de moderniserende samenleving. Het is tekenend dat hij een ontheemding van de samenleving als reden noemt voor de rusteloosheid van de jongeren die wilden reizen. De jongeren worden vergeleken met de Wandervögel van de Weimar periode. Zonder dat Waugh het in 1945 kon weten zouden de *hippies* begin jaren zeventig vaker vergeleken worden met de Wandervögel uit de Weimarperiode. Het lijkt echter verder te gaan dan slechts een vergelijking omdat het Wandervögel-idee geëxporteerd werd naar de Verenigde Staten in jaren twintig en dertig. Daar werd het later opgepikt door de Beatgeneratie.

Eén van de hier onderzochte reizigers, Patrick Marnham voelde zich verwant met de Wandervögel uit het citaat en schreef dat zijn reis reeds was voorspeld door Waugh. Hij gaf daarop een reactie die zeer treffend was voor de reizigers van de Hippie Trail:

*The new wandervögel have many reasons for their restlessness. Perhaps the one belief that they share is that in a different place they will become different persons. Like Hazlitt they have an innocent faith in the idea that by going on a journey they will escape themselves. This is a proposition so hopeful that few might care to reject it out of hand.*⁸⁴

Marnham koppelt het Wandervögel-idee uit het citaat van Waugh aan de beweegredenen van de reizigers van de Hippie Trail. De rusteloosheid die ervaren werd had misschien wel vele redenen, maar er was één overtuiging die de reizigers deelden, namelijk dat ze door het reizen hun eigen

⁸³ Uit: Arthur Evelyn St. John Waugh, *When the Going Was Good* (Londen 1945), geciteerd in Patrick Marnham, *Road to Katmandu* (Londen 1971) 8.

⁸⁴ Marnham, *Road to Katmandu*, 9.

identiteit zouden vinden. Marnham lijkt enigszins sceptisch te zijn over dit soort escapistisch gedrag door het een 'innocent faith' te noemen, maar dit kan ook gezien worden als een kinderlijke hoop waar hij weer naar op zoek is.⁸⁵ De reizigers refereren namelijk veel aan de verwachtingen van het leven dat zij als kind hadden en het idee dat deze verwachtingen nooit vervuld werden. Het reizen kwam daarmee tevens in het teken te staan van het vervullen van de jeugdige verwachtingspatronen die de reizigers hadden.

Middels een analyse van citaten uit de vier reisbeschrijvingen die centraal staan in deze scriptie worden de beweegredenen van de reizigers onderzocht. De motivaties zijn een geheel van *push*- en *pull*factoren. *Push*factoren zijn factoren die het reizen faciliteren. *Pull*factoren zijn de daadwerkelijke motivaties.⁸⁶ Wanneer deze *push*- en *pull*factoren in relatie tot de theorie van MacCannell worden gebracht, zijn de voortschrijdende modernisering en de toegenomen welvaart *push*factoren. Daarnaast golden voor iedere reiziger apart ook bepaalde unieke *push*factoren. Deze kunnen te maken hebben met het land van herkomst, opleidingsniveau, geslacht en nog een aantal factoren. Toen Patrick Marnham op 24 jarige leeftijd in 1967 zijn reis maakte, had hij zojuist zijn studie journalistiek afgerond. Zijn journalistieke opleiding was één van de redenen om te gaan reizen. Hij wilde verslag maken van de verschillende landen en dat deed hij met zijn reisbeschrijving.⁸⁷ Michael Baker maakte deel uit van een vriendengroep die veel reisde en het was volgens hem een tweede natuur geworden om dit te doen.⁸⁸ Michael Hall was de problemen tussen de protestanten en katholieken in Noord-Ierland zat en wilde weg uit die situatie.⁸⁹ Dit is een duidelijke *pushfactor* voor Hall om te gaan reizen. Frank van Alphen kon zijn draai in Nederland niet vinden en besloot te gaan reizen.⁹⁰

De zoektocht naar authenticiteit is een *pullfactor*. Uit het artikel van Darya Maoz blijkt dat reizigers hun overwegingen om te gaan reizen vaak afzetten tegen de overwegingen van anderen. Volgens Maoz is de zoektocht naar authenticiteit door reizigers in de jaren zestig en zeventig ook gebaseerd op het uitsluiten van anderen.⁹¹ In dit hoofdstuk zal daarom tevens worden onderzocht op welke manier de vier reizigers die hier centraal staan zichzelf en hun beweegredenen spiegelen aan andere reizigers. Daarna worden de route en de manieren van reizen behandeld.

⁸⁵ Noy, 'This trip really changed me', 86.

⁸⁶ Greg Richards en Julie Wilson, 'Drifting towards the global nomad', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 9.

⁸⁷ Marnham, *Road to Katmandu*, 2.

⁸⁸ Baker, *Journey to Katmandu*, 9.

⁸⁹ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 64.

⁹⁰ Van Alphen, *Hippie Trail*, 7.

⁹¹ Darya Maoz, 'Backpackers' motivations. The role of culture and nationality', *Annals of Tourism Research* vol. 34 no. 1 (Juli 2006) 123.

§ 3.1 Motivaties voor een reis

De beweegredenen van de Westerse jongeren om de Hippië Trail af te leggen worden nu in relatie gebracht tot de theorie van Dean MacCannell. In zijn ogen staan de reizen van jongeren symbool voor de ontworteling en de vervreemding van het moderne leven. De zoektocht naar authentieke ervaringen en een eigen identiteit in de moderniserende samenleving zette aan tot pelgrimages naar “primitieve” locaties en premoderne samenlevingen. De verdwijning van premoderne culturen in de Westerse wereld maakte het reizen naar “primitieve” locaties steeds aantrekkelijker. Het paradoxale van de globalisering was dat het niet alleen de mogelijkheid bood voor reizigers om sneller te kunnen reizen naar “authentieke” culturen, maar het zorgde daarmee ook voor een versnelling in de marginalisering van dit soort culturen. Daarmee werden de reizigers zelf een teken van de voortgang van de globalisering.⁹²

De motivaties die hier centraal staan, zijn die van vier reizigers. Het is belangrijk om op te merken dat twee reizigers de Hippië Trail meerdere malen hebben afgelegd. Dit is belangrijk om te vermelden, omdat dit van invloed kan zijn op hun verwachtingen en daarmee de motivaties van hun reis. Onderzoek van Sung-kwon Hong, Sang-Woo Lee, Seokho Lee en Hohan Jang en onderzoek van Greg Richards en Julie Wilson op het gebied van de *travel studies* naar reizigers die meerdere malen een reis aflegden naar eenzelfde bestemming heeft uitgewezen dat reizigers dezelfde beweegredenen kunnen blijven houden wanneer zij er voor kiezen om wederom naar dezelfde locatie te reizen.⁹³

Gedurende het analyseren van de reisbeschrijvingen valt op dat de reizigers verscheidene factoren opnoemen om te gaan reizen. Deze zullen nu worden uiteengezet in verschillende categorieën.

§ 3.1.1 Determinanten voor een reis

De reis naar Azië was een avontuurlijke onderneming. De manier van reizen, *off the beaten track*, strookte tevens met de non-conformistische attitude van de tegencultuur. Er werd namelijk niet gekozen voor een conventionele bestemming of manier van reizen. De jongeren waren op zichzelf aangewezen en kozen zelf wat zij wilden. De voorgaande generaties hadden nooit op deze manier zo massaal gereisd. Temeer ook omdat reizen voor de jaren zestig niet was weggelegd voor de meesten. Van Alphen geeft dit goed weer in zijn reisbeschrijving:

⁹² Richards en Wilson, ‘Drifting towards the global nomad’, 4.

⁹³ Richards en Wilson, ‘The global nomad. Motivations and behaviour of independent travellers worldwide’, in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 25; Sung-Kwon Hong, Sang-Woo Lee, Seokho Lee en Hohan Jang, ‘Selecting revisited destinations’, *Annals of Tourism Research* vol. 36, no. 2 (Januari 2009) 285-290.

(..) (D)e bittere armoe van mijn grootouders, overgrootouders en alle generaties daarvoor hadden het reizen nagenoeg onmogelijk gemaakt voor hen, tenzij je bereid was als om als soldaat te gaan, als zendeling, of om in te schepen bij de VOC, waar maar weinigen levend van terugkwamen. Reizen – met enige kans om het te overleven – was heel lang alleen weggelegd geweest voor de rijken. Ook de generatie van mijn ouders had niet kunnen reizen, door de chaotische tijden rondom de Tweede Wereldoorlog. In de jaren zestig van de twintigste eeuw veranderde het ineens. Het ging beter met de economie – zelfs arbeiders konden het zich ineens permitteren om een autootje te kopen, en – wat nog nooit vertoond was: jongeren hadden ook geld, nog voor ze carrière gemaakt hadden.⁹⁴

Van Alphen maakt goed duidelijk dat hij onderdeel is van de eerste generatie die de financiële middelen had om recreatief te reizen. Het feit dat hij geld kon hebben nog voordat hij carrière had gemaakt wijst op de toegenomen differentiatie van de samenleving waar MacCannell op wijst. De jongeren hadden de mogelijkheid om te ontsnappen aan het burgerlijk leven. Dit financieel aspect zorgde er volgens James Clifford mede voor dat het reizen en de nieuw verworven mobiliteit een integraal onderdeel werden van de postmoderne tijd. De maatschappij wordt als geheel steeds mobieler.⁹⁵ In het citaat van Van Alphen zit tevens besloten dat de jongeren zich niet konden identificeren met de burgerlijke levensinrichting (het idee om een vaste woonplaats te kiezen, te trouwen en kinderen te krijgen). Juist door de differentiatie leken de jongeren rusteloos te worden. Het was echter ook niet het geval dat de jongeren een drang hadden om zich te conformeren aan de burgerlijke levensinrichting. Uit het vorige hoofdstuk bleek reeds dat er een tendens was onder jongeren in de samenleving om zich af te zetten tegen het burgerlijk ideaal. De reisbeschrijvingen lijken dit beeld te bevestigen aangezien de afkeer van het burgerlijk ideaal in alle reisbeschrijvingen terugkomt. In de reisbeschrijvingen van Michael Hall en Frank van Alphen komt dit wellicht het best naar voren:

Even for those not enamoured by talk of inner quests, in the late 1960's and early 1970's an obsession with settling down and securing a career and a mortgage was well down one's list of priorities.(...)Among young people the desire to 'get up and go' was stronger than the inclination to simply stay home and vegetate.⁹⁶

En misschien ook doodgewoon wel het ontsnappen aan de banaliteit van het leven in het Westen, waar alles steeds weer leek te draaien om geld. De genadeloze burgerlijkheid die er alle avontuur en emotie verstikte. Het benauwende visioen om net zo te worden

⁹⁴ Van Alphen, *Hippie Trail*, 41.

⁹⁵ Richards en Wilson, 'Drifting towards the global nomad', 3.

⁹⁶ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 13.

*als onze ouders, meedraaiend in een circus waar niemand echt de lol van in leek te zien.*⁹⁷

De tendens om zich af te zetten tegen de levenswijzen van de voorgaande generaties wordt door Hall extra kracht bij gezet door te argumenteren dat zelfs voor de jongeren die niet hun heil in het reizen zochten er een afkeer was van de burgerlijke idealen. Ook de woorden die Hall en Van Alphen gebruiken in relatie tot het vestigen hebben een zeer negatieve connotatie, het wordt een obsessie, een benauwd visioen en een banaliteit genoemd. In de tweede zin van het citaat van Hall wordt dit benadrukt door het te bestempelen als een vegetatieve manier van leven. De gedachte was dat het burgerlijk stramien mensen niet de mogelijkheid gaf om zich te ontplooien, want het was vegetatief en het verstikte alle avontuur en emotie. Hierin ligt ook een element besloten dat het leven dan voorgoed beslist leek. Zoals reeds is aangegeven konden mensen vanaf de jaren zestig langer jeugdig blijven dan voorafgaand acceptabel was. Wanneer er werd gekozen voor de 'obsessie' om zich te vestigen, een baan en een hypotheek te nemen, dan kwam daarmee een einde aan de jeugdigheid. Door het te bestempelen als een obsessie, lijkt het er sterk op dat er een druk was vanuit de samenleving om de burgerlijke route te volgen.⁹⁸ Wanneer er werd gekozen om zich te vestigen, dan was er slechts nog de optie, volgens Hall, om te vegeteren. De drang om te vertrekken was daarmee zo sterk dat Hall spreekt van een verlangen om te vertrekken. Een verlangen dat voortkwam uit een gevoel van ongenoegen met betrekking tot de Westerse maatschappij.

Zoals Van Alphen in zijn reisbeschrijving reeds beschreef, was het voor jongeren mogelijk om geld te hebben voordat zij carrière hadden gemaakt. Dit hield ook in dat jongeren, niet lang bij één werkgever hoefden te blijven en middels verscheidene banen geld konden sparen. In drie van de vier reisbeschrijvingen wordt er verwezen naar de arbeidslevens van de reizigers in kwestie. Michael Baker beschreef in zijn reisbeschrijving hoe hij hoorde van de reizen naar het Oosten en geïntrigeerd raakte. Hij besloot dat deze reis meer in zijn lijn lag dan het werken in de textielindustrie. Hij zei ogenschijnlijk zonder enige aarzeling zijn baan op om te gaan reizen.⁹⁹ Dit wijst niet alleen op de grote aantrekkingskracht die het Oosten kennelijk had, maar ook op het gemak waarmee van baan kon worden gewisseld of zelfs worden gestopt. Het was voor Baker en vele andere jongeren met hem niet zo dat een baan voor heel het leven was. Bovendien is het interessant om te weten dat Baker op dat moment 28 was. Een leeftijd waarop voorgaande generaties doorgaans reeds hun carrièrekeuzes

⁹⁷ Van Alphen, *Hippie Trail*, 41.

⁹⁸ Maoz, 'Backpackers' motivations', 124.

⁹⁹ Baker, *Journey to Katmandu*, 10.

hadden gemaakt.¹⁰⁰ Ook Van Alphen verwijst naar de verschillende banen die hij heeft gehad. Hij geeft daar het volgende commentaar op:

*Je zag de verschillende kanten van de maatschappij, dit was toch ook niet alles. Wat nu?*¹⁰¹

Van Alphen had allerlei banen gehad en zag daarmee de verschillende kanten van de samenleving. Het commentaar dat Van Alphen geeft is geenszins positief. Het geeft wederom de modernisering en differentiatie van de Westerse maatschappij weer.

Het is duidelijk dat de omstandigheden rond de modernisering en toegenomen welvaart van de jaren zestig het reizen faciliteerden. Het lijkt daarmee sterk op de voorwaarden die MacCannell stelde in zijn theorie, namelijk dat de vele opties die jongeren hadden leidden tot een vervreemding van de sterk geïndustrialiseerde maatschappij.¹⁰²

§ 3.1.2 Motivaties

Het laatste citaat van Van Alphen bevat meer dan slechts een commentaar met betrekking tot een vervreemding van de samenleving. De desillusie van zijn rol in de samenleving lijkt te leiden tot een existentieel probleem voor Van Alphen. Dit wordt duidelijk wanneer hij schrijft: 'dit was toch ook niet alles'.¹⁰³ Van Alphen impliceert dat er meer moet zijn. Er moet meer zijn dat zijn leven betekenis geeft. Om meer betekenis aan zijn leven te geven besluit Van Alphen te gaan reizen naar India, daar ligt wellicht het antwoord op zijn vraag. MacCannell duidt dit aan als een existentiële zoektocht naar authenticiteit. Volgens hem bevat de moderniserende samenleving zijn eigen rechtvaardiging. De rol van het individu in deze maatschappij is niet langer gebaseerd op een basale sociale structuur. Iemand is niet langer alleen arbeider. De moderne mens wordt gedwongen om bewust te worden van de samenleving als zodanig en zijn plaats daarin te vinden. Dit levert problemen op. Het existentialisme is een zoektocht naar een overkoepelend systeem, een hogere moraal. Dit is een zoektocht naar authenticiteit die Lau relatieauthenticiteit noemt. Het heeft namelijk te maken met de vervreemding van de samenleving en het vinden van een eigen identiteit daarin.¹⁰⁴

Wanneer het gaat over MacCannells concept van authenticiteit, moet er rekening worden gehouden met deze these van Lau, die in het eerste hoofdstuk is besproken, over objectauthenticiteit en relatieauthenticiteit. Zoals gezegd zijn de twee vormen van authenticiteit van

¹⁰⁰ Bert Altena en Dick van Lente, *Vrijheid en rede. Geschiedenis van Westerse samenlevingen 1750-1989* (Hilversum 2003) 311.

¹⁰¹ Van Alphen, *Hippie Trail*, 7.

¹⁰² MacCannell, *The Tourist*, 3, 7-8, 11.

¹⁰³ Van Alphen, *Hippie Trail*, 7.

¹⁰⁴ MacCannell, *The Tourist*, 92-96.

invloed op elkaar. Het bezoeken van toeristische locaties, zoals MacCannell die omschrijft, zou van invloed kunnen zijn op de definiëring van iemands identiteit. De motivaties die nu worden gegeven zullen echter vooral betrekking hebben op een vorm van relatieauthenticiteit. Dit komt tevens overeen met het onderzoek van Maoz, waarin zij stelt dat het verlangen naar het construeren van een nieuwe identiteit door middel van reizen de voornaamste motivatie is voor *backpackers*.¹⁰⁵

Zoals reeds duidelijk is gemaakt met het citaat van Van Alphen, ging het hier om de vervreemding van de samenleving en de vraag of er meer was dat betekenis gaf aan zijn leven. De zoektocht naar deze vorm van relatieauthenticiteit komt tevens terug in het citaat van Hall wanneer hij het heeft over de *inner quest*. De zoektocht naar zichzelf. Deze zoektocht heeft betrekking op het kunnen definiëren van een eigen identiteit. Patrick Marnham beschrijft dit element ook in zijn reisbeschrijving:

*[I] was going on a journey, in time and in wisdom, and over six lands I had never seen before. I had to submit myself, like a novice to the Rule, to the disciplines and demands of this achievement. I was a man who had forgotten who I was. I knew my name, I remembered the minute details of my days, but I no longer knew where the world ended, and I began. As a boy I had been there, I had been me, and outside there had been the rest, the other, not me. I could no longer draw this line, the division had been obscured by so many other views on the matter. To resolve this uncertainty I was setting out in search of that boy, and in search of that life which I had once known was waiting.*¹⁰⁶

Marnham schrijft dat zijn reis ook mentaal was, op zoek naar wijsheid. Hij wist niet meer wie hij was, hij kon zichzelf niet meer onderscheiden van de rest. Het lijkt op de zoektocht naar een vaste identiteit die Birgit Meyer en Peter Geschiere beschreven in hun artikel over de relatie tussen het zoeken naar een identiteit en authenticiteit. Volgens Meyer en Geschiere is de samenleving constant in flux. Om een vaste identiteit te creëren grijpen mensen terug het verleden.¹⁰⁷ Op deze manier wordt authenticiteit geconstrueerd. Marnham gaat op zoek naar het jongetje dat hij ooit was, dit doet hij door te reizen naar landen die volgens Susan Mills ook worden gezien als landen die in het verleden leven en als primitief en authentiek worden beschouwd volgens de these van MacCannell.¹⁰⁸ Hier valt tevens op dat Marnham verwijst naar de verwachtingen uit zijn jeugd, waarover in de inleiding reeds is geschreven. Hij gaat op zoek naar het leven dat hij als kind verwachtte.

¹⁰⁵ Maoz, 'Backpackers' motivations', 126.

¹⁰⁶ Marnham, *The Road to Katmandu*, 22.

¹⁰⁷ Meyer en Geschiere, 'Globalization and identity', 1-15.

¹⁰⁸ Mills, *Discourse*, 106-117; MacCannell, *The Tourist*, 92-96.

Wat tevens opvalt aan het citaat van Marnham en aan de vier reisbeschrijvingen in het algemeen, zijn de masculiene referenties. Een verklaring voor dit fenomeen zou kunnen liggen in de aard van de culturele revolutie van de jaren zestig. De emancipatie van vrouwen was één van de pijlers van de tegencultuur. Dit had tot gevolg dat vrouwen steeds meer doordrongen tot werelden die hiervoor voornamelijk door mannen werd gedomineerd. De rol van de man als masculiene broodwinnaar werd daarmee ook betwist. Dit lijkt mede van invloed te zijn geweest op de identiteitscrises van mannen vanaf deze tijd. Dit kan ook verklaren waarom, volgens het artikel van Chaim Noy, mannen vaker avontuurlijkere dingen ondernemen gedurende dit soort reizen dan vrouwen.¹⁰⁹ Ook hier is sprake van het zoeken naar een identiteit.

Michael Hall schrijft tevens in zijn reisbeschrijving over de zoektocht naar zichzelf. Hij noemde het in zijn eerdere citaat heel toepasselijk de *inner quest*, hij weidt hier verder over uit:

*Furthermore, among young people in the 1960s another journey was often talked about – the inward journey – and like many of my contemporaries I delved into Zen, meditation, yoga, and, most potent of all, experimentation with the ‘mind-expanding’ drug LSD. Much of the so called hippie scene was undoubtedly shallow and little different from other fads, but for many young people the quest for self-knowledge was perfectly genuine. And when you combined a desire to travel with the search for inner knowledge, it automatically pointed in one direction – a journey to the East.*¹¹⁰

Uit het voorgaande hoofdstuk bleek reeds dat voorlopers uit de Beatgeneratie de tegencultuur bekend maakten met Oosterse levenswijzen. Het citaat geeft ook aan dat ideeën over het Zenboeddhisme, meditatie en yoga inderdaad werden geassocieerd werden met de zoektocht naar een identiteit. Het experimenteren met psychedelische middelen, zoals LSD, leek het sterkst aan te slaan. Ook Hall had hiermee geëxperimenteerd. Wat echter opvalt aan het citaat is dat er een omslag in attitude ten opzichte van drugs in verwerkt zit. De Oosterse gebruiken en drugs worden namelijk weggezet als een *fad*. In de tijd dat Marnham in 1967 de route aflegde leken deze gebruiken nog een wijdverbreid geaccepteerd idee om jezelf te vinden onder reizigers van de Hippie Trail. De omslag is al enigszins duidelijk in de reisbeschrijving van Baker die de route in 1972 reisde, waarin hij schrijft dat drugs steeds minder gebruikt worden door de “professionele” reizigers. Gedurende de reis van Van Alphen worden de psychedelische middelen alleen in verband gebracht met drugstoeristen en Hall maakt duidelijk dat zij onderdeel zijn geworden van de *fad hippie scene*. De gedachten achter de motivaties van de reizigers lijken dus gedurende de tijd te veranderen. Dit geeft Van Alphen ook weer in de volgende twee citaten:

¹⁰⁹ Noy, ‘This trip really changed me’, 87-88.

¹¹⁰ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 12.

*Hubo en ik waren als de dood voor die goeroes, pseudo-profeten en betweters. Niets voor ons. We zochten onze eigen weg wel, zo goed en zo kwaad als onze mogelijkheden het toelieten.*¹¹¹

*Tja, de vrolijke jaren zestig waren voorbij. Toen leek iedereen te roken, snuiven, slikken en spuiten. Moest allemaal kunnen. Niks verdovend: geestverruimend was het! De ramen van de burgerlijke, benauwde wereld moesten opengegooid worden, dus hier met die hasj, wiet, coke, LSD en heroïne. Maar toen ging ineens de geweldige Jim Morrison dood. En Janis Joplin. En Jimi Hendrix, en nog een hele reeks mindere muzikgoden. Sommigen vonden het wel iets poëtisch hebben: van die artiesten was hun geest zo verruimd dat ze nu weer opgingen in het universum. Kon het mooier? Maar voor veel jongeren was het ontnuchterend en beangstigend, vooral omdat een hoop van degenen die overleefden, verslaafd leken te zijn. Van die mensen kon je niet bepaald zeggen dat hun geest verruimd was. Integendeel: hun hele kleine zielige wereldje leek om dope te draaien. Niet bepaald een voorbeeld om te volgen.*¹¹²

De Oosterse gebruiken die de Beatgeneratie introduceerden werden min of meer gewantrouwd, de vrolijke jaren zestig waren voorbij. Hier blijkt ook de ondergang van de tegencultuur. Hoewel Roszak in 1968 nog argumenteerde dat het niet uitmaakte of zaken als het boeddhisme grof gesimplificeerd en ge vulgariseerd werden, lijkt het aan het einde van de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig, wel uit te maken. Het Zenboeddhisme en het drugsgebruik van de Beatgeneratie werden niet meer als "authentiek" beschouwd, ze waren niet meer "geestverruimend". Er werd gepleit voor andere vormen van objectauthenticiteit, namelijk je eigen weg vinden. Dat hield in dat de *genuine* reiziger zich meer ging verdiepen in de daadwerkelijke cultuur van de locaties waar zij naartoe reisden. Kennis van de bevolking, landen en gebruiken zijn hier onderdeel van.

Om hun motivaties kracht bij te zetten spiegelen de reizigers hun bedoelingen aan die van anderen. Hier wordt in het volgende subparagraaf verder op in gegaan.

§ 3.1.3 De reizigers in relatie tot anderen

Het citaat van Michael Hall gaf goed zijn motivatie weer, namelijk de 'genuine search for inner knowledge' gecombineerd met een verlangen om te reizen.¹¹³ Uit het citaat blijkt echter ook hoe zijn zoektocht zich verhoudt tot andere beweegredenen. Dit is een element dat in alle reisbeschrijvingen terugkomt. Uit het citaat van Hall wordt duidelijk dat hij zich bewust is van de beeldvorming ten aanzien van hippies, want in tegenstelling tot de eerder gepubliceerde reisbeschrijvingen schrijft hij

¹¹¹ Van Alphen, *Hippie Trail*, 41.

¹¹² Van Alphen, *Hippie Trail*, 31.

¹¹³ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 12.

in 2007 dat het beeld ten aanzien van de Hippie Trail voornamelijk in verband wordt gebracht met oppervlakkige drugsgebruikende jongeren. Hij tracht zich daarin te positioneren. Hij laat zien dat hij deel heeft genomen aan de *fad hippie scene* en dat hij daarin niet de antwoorden vond. Hij toont dat hij zich bewust is van het beeld van hippies, namelijk dat een groot deel van de *hippie scene* oppervlakkig was en weinig verschildte van andere grillen. Zijn deelname aan deze oppervlakkige kant van de *hippie scene* geeft hem de morele positie, *agency*, om te onderhandelen met dit discours. Hij argumenteert dat het voor velen wel echt en authentiek was. Uit de laatste zin van het fragment wordt duidelijk dat hij hiermee op zichzelf doelt, want daar geeft hij aan dat de zoektocht naar zelfkennis in combinatie met zijn wens om te reizen, één van de redenen was om de reis naar het Oosten te maken. Dit bewustzijn speelt in de reisbeschrijvingen die later zijn gepubliceerd een grote rol en onderscheidt de later gepubliceerde reisbeschrijvingen van de eerdere. Ook in Van Alphen komt dit debat terug. Uit zijn laatst gegeven citaat, blijkt reeds hoe hij zich verhoudt in dit debat. Het beeld dat hij schetst van reizigers met minder nobele intenties, namelijk reizigers die puur voor goedkope hasjes naar het Oosten trekken, is redelijk tragisch. Het meest prangende voorbeeld is van een man die ze in de trein van Turkije naar Iran tegenkomen. De man is met zijn gezin onderweg richting het Oosten, maar blijkt hevig onder de invloed te zijn van een verdovend middel.

*Het had een leuk, alternatief gezinnetje kunnen zijn als hij niet zo'n verwilderde, verloren indruk had gemaakt: hij slingerde van links naar rechts, klampte zich vast aan tafeltjes en viel net niet om. Verontrust zagen we dat het schuim hem letterlijk op de mond stond. We wisten niet wat hij allemaal had gebruikt, maar het moest een hoop zijn.*¹¹⁴

De woorden die Van Alphen gebruikt om deze man te beschrijven zijn redelijk negatief, maar wat vooral uit het citaat spreekt is de tragiek. Zoals hij in zijn eerdere citaat al aangaf waren de vrolijke jaren zestig voorbij en waren dit bekrompen verslaafden. Hieruit blijkt dat Van Alphen zich hier van afzet en dat hij zich niet wil mengen met dit soort praktijken.

In de reisbeschrijvingen die in 1971 en 1974 zijn gepubliceerd is het dominante discours ten aanzien van het soort reizigers dat de Hippie Trail aflegden anders. Dit blijkt uit de manier waarop Baker en Marnham duidelijk proberen te maken dat niet iedereen die de route reisde 'ware' reizigers waren. Het feit dat ze dit op deze manier zeggen houdt in dat er de perceptie bestond dat de meesten daarheen gingen voor authentieke redenen. Dit komt duidelijk terug in het volgende citaat van Baker:

¹¹⁴ Van Alphen, *Hippie Trail*, 30.

*The reasons why people make this journey vary considerably.(...) For a few – the ‘professional travellers’ – it is a way of life. They may be hippies – although there are far fewer genuine ones than is generally supposed – (...).*¹¹⁵

Er is wel een overeenkomst met de later gepubliceerde reisbeschrijving, want ook hier worden de beweegredenen afgezet tegen een groep waarvan wordt beweerd dat ze niet *genuine* zijn. Baker schaaft zichzelf onder de professionele reizigers, mede doordat hij de reis reeds een keer heeft afgelegd. Marnham geeft in de introductie van zijn reisbeschrijving aan dat voor velen die op zoek naar zichzelf waren de reis op niets uitdraaide. Later in het boek wordt duidelijk dat hij hiermee doelt op jongeren die meelopers waren van een trend. Dit komt dichtbij het idee van Roszak, wanneer hij zegt dat er geen overeenkomst is tussen het drugsgebruik van een ervaren kritische intellectueel als Huxley en de vijftienjarige tripper die drugs gebruikt omdat het een modegril is.

De reizigers zagen zichzelf ook als een apart type reizigers. Volgens de typologie van Erik Cohen uit 1973, is het soort reiziger dat de Hippie Trail aflegt een reiziger die kiest voor nieuwe bestemmingen zonder een vast reisplan.¹¹⁶ De vier reizigers die in dit onderzoek centraal staan lijken voor het merendeel echter goed voorbereid en zoals eerder is gezegd, was Centraal-Azië reeds langere tijd een bestemming waar naar gereisd werd door westerse reizigers. Cohen heeft schijnbaar gelijk wanneer het gaat om Patrick Marnham. Zijn manier van reizen wijkt af van de andere drie, doordat Marnham minder goed voorbereid lijkt dan de anderen. Marnham voldoet als enige min of meer aan de beschrijving van Cohen. Zijn reisplan lijkt alles behalve vooropgezet, het enige dat vaststaat is dat hij naar Katmandu wil. Maar ook voor Marnham gold dat hij visums moest hebben en waarschijnlijk ook inentingen voor de plekken waar hij heen wilde gaan. Zijn reis moest dus wel enige planning hebben vereist. Cohen houdt in zijn omschrijving geen rekening met een aantal externe factoren en schetst daarmee een ideaaltype waar de reizigers zich wel aan leken te spiegelen, maar nooit zelf waren.¹¹⁷

Om hun eigen motieven duidelijk te maken in hun reisbeschrijvingen achtten de vier reizigers het nodig om hun beweegredenen af te zetten tegen diegenen waarvan zij dachten dat het geen authentieke reizigers waren. Het woord *genuine* komt vaak terug wanneer zij hun eigen motieven naar voren brengen, waarmee zij trachten aan te geven dat hun motieven wel authentiek waren.

¹¹⁵ Baker, *Journey to Katmandu*, 9.

¹¹⁶ Richards en Wilson, 'Drifting towards the global nomad', 6.

¹¹⁷ Ibidem.

§ 3.2 De Hippie Trail

De reis naar het Oosten was niet verstoken van enige romantische elementen. Een reis over land, *off the beaten track*, naar derde wereldlanden leende zich perfect voor niet alledaagse avonturen en unieke ervaringen. Het was echter ook een reis die het nodige gevaar kende. Velen gingen alleen of in kleine groepjes en waren daarom eenvoudig prooi voor mensen met slechte bedoelingen. Bovendien was het niet ongebruikelijk dat reizigers strandden in onbekende oorden zonder geld en zonder een weg terug. De reizigers hadden daarom zeker ook een gevoel voor avontuur nodig om de Hippie Trail af te leggen.

In dit deel van het onderzoek worden de logistieke kanten van de reis onderzocht. Eerst zullen de manieren van reizen aan de orde komen, daarna komen de verschillende routes die genomen werden aan bod.

§ 3.2.1 Manieren van reizen

Michael Baker geeft in zijn reisbeschrijving aan dat er slechts een paar manieren zijn waarop een reis middels de Hippie Trail begint. De eerste is via contactadvertenties in de krant en de tweede manier is via mond tot mond verhalen van oud-reizigers.¹¹⁸ Dit lijkt op te gaan voor de vier reizigers in dit onderzoek. Marnham komt middels verhalen van kennissen die de reis al maakten op het idee om richting Azië te trekken. Baker komt middels een advertentie in de krant op een organisatie die mensen zocht om de reis gezamenlijk te maken. Voor Van Alphen lijkt het een combinatie van factoren te zijn. Hij had het plan al langer om de reis te maken, door verhalen van vroeger, maar hij boekt zijn reis uiteindelijk middels een advertentie van een organisatie. Hall komt er ook middels verhalen van oud-avonturiers achter. De wijze waarop de reizigers te horen kregen over de reis lijkt van invloed te zijn op de manieren waarop zij hun reis maakten. Zowel Marnham als Hall namen kennis van de reis door voormalig reizigers. Beiden kozen ervoor om, in het geval van Marnham met twee vrienden en in het geval van Hall met zijn vrouw, liftend en middels allerlei vervoersmiddelen de route af te leggen. Het gaat erom dat zij op eigen initiatief reisden en niet middels een reisorganisatie. Middels auto, bus, trein en boot bereikten zowel Marnham als Hall de gewenste bestemmingen.

Baker en Van Alphen reisden beiden middels een reisorganisatie naar het Oosten. Hoewel uit de reisbeschrijving van Baker blijkt dat er vele particuliere reisorganisaties zijn geweest die niet allemaal in kaart te brengen zijn, zijn er wel een aantal grotere reisorganisaties te onderscheiden die aanboden om mensen richting het Aziatisch subcontinent te brengen. The Indiaman en Asian Greyhound (voormalig Swagman Tours) waren bekendere organisaties, die reizen middels de Hippie

¹¹⁸ Baker, *Journey to Katmandu*, 9-10.

Trail naar Azië aanboden. Deze organisaties werden eind jaren vijftig reeds opgericht als eenmansorganisaties. Gedurende de jaren zestig werd de vraag groter en groeiden de organisaties mee en konden zij meer bussen inzetten. Budget Bus was ook één van de relatief grotere organisaties die reizen aanbood richting Midden-Azië. De bekendste reisorganisatie is wellicht The Magic Bus, de organisatie waar ook Van Alphen mee reist. Deze organisatie werd opgericht door Greg Williams, die zelf ook de reis naar India had gemaakt. Hij kocht in de jaren zestig in New Delhi een bus en begon mensen van New Delhi naar Kabul en terug te vervoeren. Dit werd zo succesvol dat hij in een aantal plaatsen in Europa kantoren opende, waaronder Amsterdam.¹¹⁹ The Magic Bus was een organisatie die niet zijn eigen bussen had, maar particulieren regelde die bussen hadden om naar India te vertrekken. The Magic Bus was volgens oud-reizigers de goedkoopste organisatie om mee te reizen, maar had ook een reputatie als organisatie waar alleen drugstoeristen mee reisden.¹²⁰ Al deze organisaties kenden hun bloeiperiode vanaf 1971 tot ongeveer 1976. Van de organisaties is weinig meer over na 1980, hoewel er tegenwoordig een aantal organisaties zijn die zich de naam Magic Bus hebben toegeëigend, maar in feite niets meer te maken hebben met de vroegere naamgenoot.

Naast deze manieren van reizen waren er ook groepen die met eigen vervoer reisden. Het bekendste beeld daarvan is wellicht de Volkswagen T2 die bijna synoniem staat voor de reizen van de jaren zestig. Hoeveel mensen op welke manier reisden is niet duidelijk. Gebaseerd op het kleine corpus van reisbeschrijvingen kan gesteld worden dat de verscheidene hier beschreven manieren even populair waren. Slechts een zeer klein aantal scheen direct naar de bestemming toe te vliegen. Het idee was dat de reis zo goedkoop mogelijk gedaan moest worden en vliegen was duur. Daarnaast fungeerde de reis als een soort verplichte uitdaging. Het was onderdeel van het hele idee van jezelf vinden. Over land reizen leende zich daar perfect voor.

§3.2.2 De route

De keuze voor India was niet ad random. Zoals uit het vorige hoofdstuk bleek was India al langere tijd een oord waar men op zoek ging naar antwoorden op de grote vragen des levens. Nooit eerder begaf zich zo een grote groep jongeren naar het Aziatisch subcontinent als tijdens de dagen van de Hippie Trail. In hun reisbeschrijvingen grijpen de reizigers wel opvallend vaak terug op de geschiedenis van de reis naar India en omstreken. Zo worden de veldtochten van Alexander de Grote in alle vier de reisbeschrijvingen aangehaald. Marco Polo krijgt ook de eer om door allen aangehaald te worden. De zijderoute wordt niet direct in alle reisbeschrijvingen vermeld, maar middels onder andere Marco Polo krijgt deze route ook vaak de aandacht. Het lijkt erop dat de reizigers het belang van hun tocht willen aantonen door te benadrukken dat zij in de voetsporen traden van grote namen uit de

¹¹⁹ Leslie Gourse, 'Ex-hippie' bus is cheap way to do Europe', in *The Plain Dealer Sunday* (16-08-1981) 21.

¹²⁰ <http://www.indiaoverland.biz/overland/operators/budget.html> 06-05-2011.

geschiedenis. De verwijzingen naar de geschiedenis zijn ook een manier om continuïteit te creëren. Het is tevens een manier om zichzelf te onderscheiden van 'normale' toeristen.¹²¹

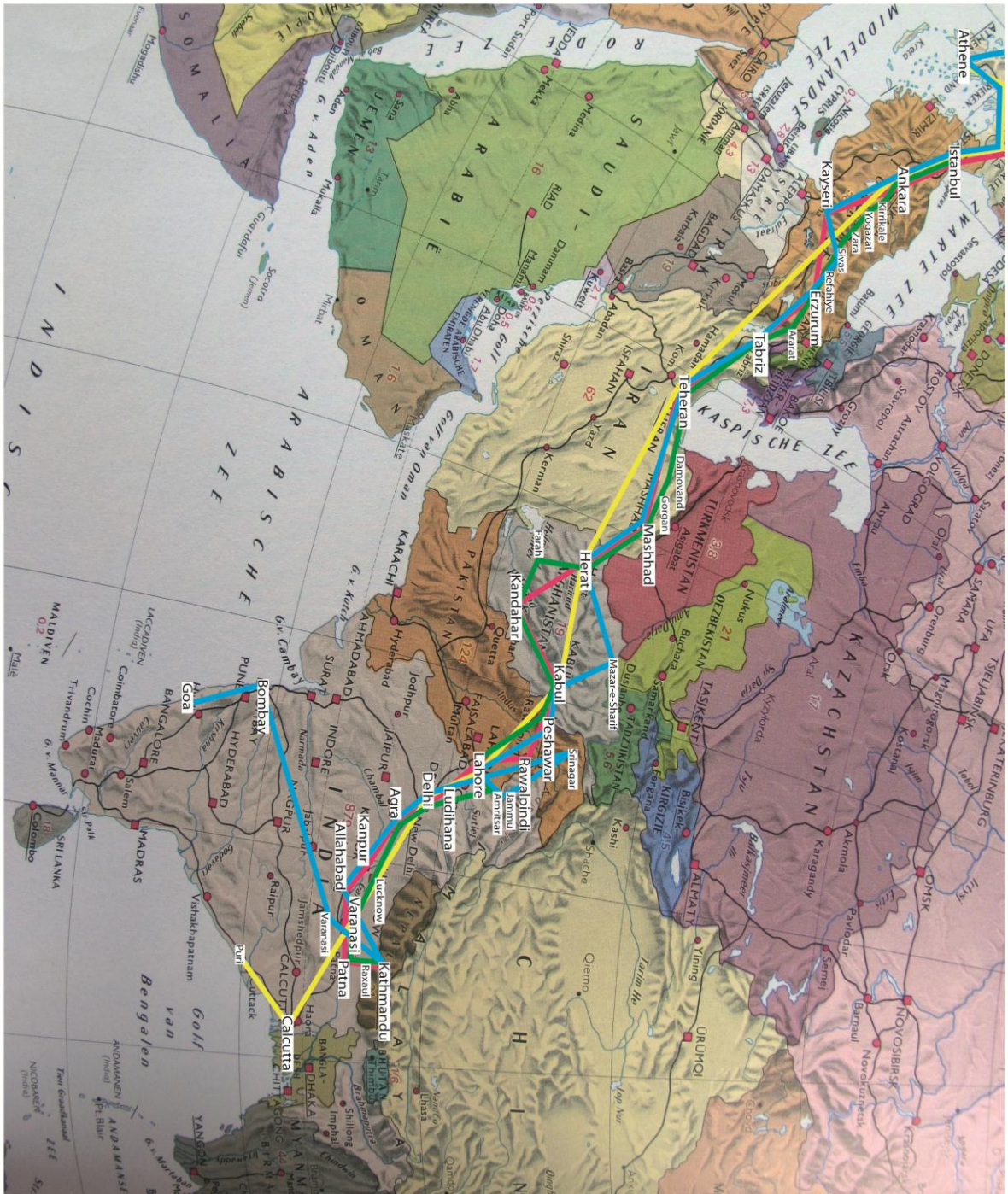
Hoewel de route *off the beaten track* lag, geven de verwijzingen naar het verleden aan dat de richting wel enigszins vastlag. Er waren echter wel verschillende routes om uit te kiezen, maar veel steden zoals Istanbul, Teheran, Herat, Kabul, Amritsar, New Delhi en Katmandu leken vaste stek. De reizigers kwamen uit allerlei landen uit het Westen; er waren ook veel Amerikanen, maar die leken veelal ook hun beginpunt in West-Europa te hebben. Het reizen door Europa zelf wordt echter minimaal beschreven in de reisbeschrijvingen. Er lijkt ook een tendens te zijn om zo snel mogelijk naar Istanbul te reizen en vandaar uit de reis echt als *off the beaten track* te beschouwen. In de reisbeschrijvingen wordt door allen aangegeven dat de reis pas echt begon na het oversteken van de Bosporus. Istanbul werd gezien als de poort naar Azië, of Europa, het lag er maar net aan vanuit welke richting werd gereisd. Vanaf Istanbul werd de reis pas in detail gedocumenteerd. Marnham begint zijn reisbeschrijving zelfs pas vanaf Istanbul. Vanuit Istanbul werd er door Turkije heen gereisd naar Iran, Afghanistan, India en Nepal. De routes van de vier reizigers worden middels een kaart weergegeven op de volgende pagina. De routes van de Zijderoute worden hieronder weergegeven ter vergelijking.

122

¹²¹ Erik Cohen, 'Backpacking. Diversity and change', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 55.

¹²² <http://www.crystalinks.com/silkroad.html> 15-07-2011.

Michael Hall
 Frank van Alphen
 Patrick Marnham
 Michael Baker

Hoewel de routes, middels de Hippie Trail, van de reizigers op een aantal punten afweken, leken er wel een aantal vaste reisbestemmingen te zijn geweest die door iedereen werd aangedaan. Deze 'kruispunten' waren Istanbul, Ankara, Teheran, Herat, Kabul, Peshawar en Amritsar. Vanuit Amritsar lijken de wegen open te zijn om India en Nepal op de eigen manier te verkennen, maar ook hier waren een aantal steden vaste stek.

De terugreis werd vaak zo snel en direct mogelijk genomen. Voor diegene die bankroet gingen gedurende hun verblijf in Azië, was er de mogelijkheid om via de ambassade een vliegreis terug krijgen. Voorwaarde was wel dat het paspoort werd achtergelaten en pas weer geclaimd kon worden nadat het vliegkaartje volledig was terugbetaald. De vier reizigers die hier centraal staan gingen echter allen over land terug en kwamen uiteindelijk veilig thuis.

§ 3.3 Slotbeschouwing

De nieuwe Wandervögel van de jaren zestig die Waugh voorspelde leken inderdaad veel weg te hebben van zijn omschrijving. De voortschrijdende differentiatie had tot gevolg dat vele jongeren zich ontheemd voelden met betrekking tot de samenleving. Deze ontheemding kon door de groeiende welvaart worden geuit middels het reizen. De reisbeschrijvingen laten zien dat de *pull* en *push*factoren uit de theorie van MacCannell als zodanig werden ervaren. Ze pasten daarmee tevens in het tijdsbeeld dat in hoofdstuk twee werd geschetst.

Om deze ontheemding te duiden en de eigen identiteit te vinden werden de pijlen op het Oosten gericht. Daar moesten de antwoorden liggen waar naar gezocht werd. De bovenstaande analyse laat zien dat authenticiteit een wezenlijk onderdeel was van deze zoektocht. Het is tevens duidelijk dat MacCannell in zijn theorie er geen rekening mee houdt dat hij twee vormen van authenticiteit als synoniem gebruikt. De reizigers refereren in hun beweegredenen specifiek naar een vorm van relatieauthenticiteit zoals Lau die stelt.

Er is wel een verandering aan te duiden in de manieren waarop de beweegredenen werden verwezenlijkt. In 1967 is het nog geaccepteerd om middels de door de Beatgeneratie geïntroduceerde wegen een vorm van zelfverrijking te bereiken. In 1971 is hier reeds een verandering in te constateren. Baker laat zich negatiever uit over het drugstoerisme en in de latere reizen van Van Alphen en Hall wordt dit volledig veroordeeld. In de woorden van Van Alphen waren de *'vrolijke jaren zestig voorbij'*.¹²³ Het was nu zaak om de cultuur en natuur van de bestemmingen goed te bestuderen en te kennen. Kennis van zaken was de manier om authenticiteit te bereiken.

Om de beweegredenen duidelijk naar voren te laten komen worden ze veelal in relatie gebracht tot de beweegredenen van reizigers waarvan gedacht werd dat deze andere bedoelingen

¹²³ Van Alphen, *Hippie Trail*, 31.

hadden. Hierin zit een verschil in discours tussen de eerder uitgegeven reisbeschrijvingen en de twee later uitgegeven reisbeschrijvingen. In de eerdere twee lijkt er de perceptie te bestaan dat de meeste reizigers *genuine* waren. De auteurs van de eerdere reisbeschrijvingen proberen dit idee bij te stellen door de lezers te verzekeren dat dit niet helemaal het geval was. In de latere beschrijvingen is er juist de perceptie dat de meeste reizigers niet *genuine* waren. De auteurs van deze reisbeschrijvingen willen het publiek ervan overtuigen dat zij wel tot de groep authentieke reizigers behoorden.

De reizigers van de Hippie Trail wilden zich inderdaad spiegelen aan het ideaaltype reiziger zoals Waugh die ook beschreef: 'lean, lawless en aimless'.¹²⁴ Zij waren dit echter niet helemaal doordat de reis een zekere vooropgezet plan vereiste ten aanzien van visums en inentingen. Dit weerhield hen er niet van om zich wel te omschrijven als een Wandervogel.

¹²⁴ Marnham, *Road to Katmandu*, 8.

Hoofdstuk 4 Het verwachte paradijs?

After the long and narrow overland trail, the road broadened out into the subcontinent's hundred cities and thousand choices. The Intrepids, carried forward by Ginsberg's first article on India in City Lights Review and Kerouac's vision of a Rucksack Revolution, fanned out, slowed down, looked to find a place of their own.

- Rory Maclean *Magic Bus*¹²⁵

Stop trying not to die, fly where you can fly

- Allen Ginsberg *Indian Journals*¹²⁶

Er is een zekere opwinding merkbaar in de reisbeschrijvingen van de reizigers wanneer zij de eerste Aziatische landen aandoen. Er is een voorgevoel van grootse dingen die hen te wachten staan. In het schrijven van de vier onderzochte reizigers komt een pioniersgevoel naar voren, terwijl de weg naar het Aziatische subcontinent en de landen daaromheen reeds door velen werd bewandeld. De betekenis van dit pioniersgevoel moet daarom wellicht persoonlijker worden geïnterpreteerd. De reis was nieuw voor hen. Het was een zoektocht naar een eigen identiteit.

De beantwoording van de hoofdvraag vereist onderzoek naar de ervaringen van de reizigers. Hoe de route verliep is reeds in het vorige hoofdstuk beschreven. In dit hoofdstuk worden de daadwerkelijke ervaringen van de reizigers beschreven en geanalyseerd. Wat voor ervaringen deden zij op en hoe strookten die met hun initiële motieven om de reis te maken? Geraakten zij over hun vervreemding van de Westerse samenleving heen? In hoeverre vormde de reis een identiteit en vonden zij de authenticiteit die zij zochten? Bovendien is het van belang om in te gaan op de commerciële toeristenindustrie die ontstond rond de reis. Dit is van belang omdat het van invloed kan zijn op de authenticiteit die gezocht werd. Verder komt ook een wereldpolitiekaspect aan bod. De Koude Oorlog lijkt van invloed te zijn geweest op de commerciële kant van de reis. In dit hoofdstuk komt tevens het religieuze aspect aan bod, dat nauw verbonden lijkt met het commerciële aspect. Veel Indiase spirituele leiders zagen met de komst van de Westerse jongeren een kans om hun invloed uit te breiden naar de Westerse markt en zo ook een slaatje te slaan uit de Hippietrail. Vervolgens zullen de reiservaringen van de vier onderzochte reizigers worden beschreven en geanalyseerd. Tot slot wordt gekeken in hoeverre deze ervaringen voldeden aan de van tevoren gestelde verwachtingen.

¹²⁵ Rory Maclean, *Magic Bus. On the Hippiet Trail from Istanbul to India* (2006) 204.

¹²⁶ Ginsberg, *Indian Journals*, 103.

§ 4.1 Commercie, wereldpolitiek en religie

De Indiër noemt zijn land dikwijls Rishi Bhoomi, het land der wijzen. Voor iedere zoeker is er een wijze die hem het pad van de ware verlichting kan wijzen.¹²⁷ Dit idee leefde sterk onder de vele reizigers die in de jaren zestig naar India reisden. De komst van honderdduizenden Westerse jongeren bleef niet onopgemerkt in de Indiase samenleving. In haar boek *Karma Cola* geeft Gita Mehta aan hoe zij als Indiase vrouw keek naar de stroom Westerse jongeren die haar land aandeden gedurende de jaren zestig en zeventig. In eerste instantie lijkt zij enorm enthousiast te zijn wanneer de *rock 'n roll* generatie er voor kiest om naar India te gaan. Ironisch genoeg heeft zij aanvankelijk het idee dat deze jonge Westerse reizigers een golf van modernisering op gang zullen brengen in India, kennelijk niet wetend dat deze jongeren juist proberen te ontkomen aan de modernisering. Tot haar teleurstelling lijken de reizigers van de Hippie Trail slechts geïnteresseerd in het spirituele aspect van India.¹²⁸ Dit deel van het hoofdstuk zal de reactie op de stroom Westerse jongeren weergeven. Hieruit moet duidelijk worden hoe er een toeristenindustrie werd opgebouwd rond de Hippie Trail. Deze industrie moet niet worden gezien als een door de staat georganiseerd geheel. Veel Indiërs grepen na verloop van tijd hun kans om wat geld te verdienen aan de komst van de “rijke” Westerlingen. Hoewel veel van de Westerse jongeren ‘on a shoestring’ reisden, waren de meesten rijker dan de gemiddelde Indiër.¹²⁹

De opkomst van de reizende jongeren in de jaren zestig ging hand in hand met de opkomst van het massatoerisme. De rijker wordende Westerse bevolking ging massaal op reis. Volgens Klein stimuleerden Westerse overheden hun burgers om naar landen in Azië te reizen als onderdeel van een Koude Oorlogsstrategie. De Amerikaanse overheid huurde publicisten in en er kwam een stroom van reisgidsen op gang over Azië gedurende de jaren vijftig. Burgers werden middels deze reisgidsen er op attent gemaakt dat zij als Amerikanen een verantwoordelijkheid hadden om het land zo goed mogelijk te vertegenwoordigen in het buitenland. Ze hoopten daar een opkomende anti-Westerssentiment tegen te gaan. Ze dachten namelijk dat het directe contact tussen de Westerse reizigers en de lokale Aziatisch bevolking een hoop vooroordelen uit de wereld zou helpen. In 1954 werd er een pamflet bij Amerikaanse paspoorten gevoegd. Dit pamflet moest de Amerikaanse toerist er op attent maken hoe zij zich dienden te gedragen in het buitenland. Er werd benadrukt dat zij politieke actoren waren, zij vertegenwoordigden de natie. Zij hadden de verantwoordelijkheid om de Verenigde Staten, en daarmee het Westen, in een positief daglicht te stellen. Ze werden gestimuleerd om vriendelijke banden op te bouwen met de lokale bevolking en sympathiek te zijn. Om het pamflet kracht bij te zetten werd er ook een brief van president Eisenhower aan toegevoegd

¹²⁷ Gita Mehta, *Karma Cola. Het mystieke Oosten als toeristische attractie: een Indiase visie* (Baarn 1982) 81.

¹²⁸ Mehta, *Karma Cola*, 10-11.

¹²⁹ Klein, *Cold War Orientalism*, 102.

waarin hij het belang van de toeristen nog eens benadrukte. Bovendien konden de Aziatische volken de welvaart van het Westen zien. De hoop was dat de bevolking daar ook deze welvaart wilde en de kant van de Amerikanen zouden kiezen in deze tijden van ideologische strijd. Het gevolg was dat er meer reclame kwam voor het reizen naar Azië.¹³⁰

Uit de reisbeschrijvingen komt tevens naar voren dat zowel de Amerikanen als de Russen bezig waren de infrastructuur te verbeteren in de Aziatische landen. In alle vier de reisbeschrijvingen wordt er gesproken over pas aangelegde wegen in Afghanistan door zowel de Verenigde Staten als de Sovjet-Unie.¹³¹ Baker ontmoet zelfs Amerikanen in Kabul die de wegen aanleggen. Het interessante is dat in de twee eerder gepubliceerde reisbeschrijvingen deze wegen worden geprezen. Marnham en Baker wisten uiteraard niet hoe de gebeurtenissen gedurende de Koude Oorlog zich zouden ontploffen en reppen weinig over de intenties van beide machtsblokken met betrekking tot de investeringen die zij deden in de infrastructuur in Azië. Hall en Van Alphen die hun reisbeschrijvingen rond 2007 publiceerden konden hier wel op terugblikken. Met betrekking tot de aangelegde wegen in Afghanistan gaven zij toe dat zij er in die tijd weinig achter zochten, maar toen de oorlog daar in 1979 uitbarstte verklaarde het een hoop volgens hen. De wegen werden echter door alle onderzochte reizigers als handig ervaren om makkelijk door de landen te kunnen reizen.

Rond de Hippië Trail werden ook meerdere reisorganisaties opgericht zoals uit het vorige hoofdstuk bleek. De Hippië Trail werd daarmee commerciëler. In steden langs de route werd hier op ingesprongen. Een aantal van deze plekken waren steden zoals Istanbul, Herat, Kabul, Misrata, Delhi en Kathmandu. In deze steden ontstonden wijken waar alles werd gericht op de Westerse reizigers. Voorbeelden hiervan zijn *Chicken Street* in Kabul en *Freak Street* in Kathmandu. De straatnamen werden in het Engels aangepast. De winkeltjes verkochten er reisboeken en boeken van auteurs zoals Hermann Hesse. De horeca in dit soort wijken richtte zich geheel op de Westerse toerist en bood hier naast lokale cuisine tevens Westerse gerechten aan. Daarnaast kregen dit soort wijken vaak ook een speciale vermelding in reisgidsen en wezen reizigers elkaar onderling op dit soort plekken.¹³² Uit de reisbeschrijvingen komt de commerciële kant van de route tevens terug:

And all along the Hippië Trail many places had witnessed the blossoming of budget accommodation, pie-shops, beach restaurants and the like. Often the entrepreneurs

¹³⁰ Klein, *Cold War Orientalism*, 100-117; Melvyn P. Leffler, *A Preponderance of Power* (Stanford 1992) 56-58.

¹³¹ Marnham, *Road to Katmandu*, 59; Baker, *Journey to Katmandu*, 84; Hall, *Remembering the Hippië Trail*, 49; Van Alphen, *Hippië Trail*, 89.

¹³² Baker, *Journey to Katmandu*, 75-78; Hall, *Remembering the Hippië Trail*, 113-114; Van Alphen, *Hippië Trail*, 155.

*behind these small-scale developments were local people trying to augment a basic living.*¹³³

Hall laat zien dat de industrie niet centraal werd aangestuurd, maar dat het vaak mensen van de lokale bevolking waren die extra bij wilden verdienen. Het is ook opvallend dat de plekken vaak aan dezelfde behoeftes voldeden, namelijk goedkoop eten, slapen en literatuur. Uit de reisbeschrijvingen komt ook naar voren dat India het meest commercieel leek te zijn van de landen die werden aangedaan. Dat is tevens wat Van Alphen opmerkt in zijn reisbeschrijving wanneer hij schrijft dat India wellicht het meest bureaucratische en kapitalistische land ter wereld is. Alles kost geld en moet in drievoud worden aangevraagd volgens Van Alphen.¹³⁴

Ook de spirituele kant van de maatschappij werd gecommercialiseerd. Hoewel de vier onderzochte reizigers vrijwel niet refereerden aan hun interesse in de Oosterse spiritualiteit, moet dit zeker niet worden gezien als een trend. Uit het boek van Mehta en ook dat van Tomory blijkt wel degelijk dat er een grote groep Westerse reizigers was die interesse in de spirituele kant had.¹³⁵ Door toedoen van de Beatgeneratie in het algemeen en de *Dharma Bum* Allen Ginsberg in het bijzonder was er grote belangstelling onder de reizigers voor het Oosterse mysticisme en de Oosterse religies. Hoewel er enigszins een afkeer onder de Indiërs was van de simplificatie van hun geloof door de Westerse reizigers, probeerden de Indiërs wel geld te verdienen aan deze belangstelling. Mehta schrijft in haar boek zeer passend met enige sarcasme dat een Goeroe in India in die tijd alleen als echte Goeroe werd beschouwd wanneer de meerderheid van zijn volgelingen blank was. Ook schrijft zij over producten zoals horloges die de ware zieletijd aan moesten geven en die massaal door Westerse reizigers werd gekocht. Op de achterkant van de horloge stond overigens de volgende fabrikant: *GURU INDUSTRIES, Ltd.*¹³⁶ De Indiase spiritualiteit werd ook geëxporteerd. De bekende Maharishi die *The Beatles* had begeleid werd een ware wereldster. Zijn lezingen werden door duizenden bezocht in de Verenigde Staten en Engeland. Indiase spiritualiteit was een gril, de Indiërs wisten dit en probeerden op vele manieren er geld aan te verdienen. De mensen in het Westen waren kennelijk bereid om een beetje geld uit te geven voor verlichting.¹³⁷

De vulgarisering en simplificatie van het hindoeïsme en boeddhisme door de Westerse jongeren zorgde zowel voor irritatie als lachwekkende situaties onder de inheemse bevolking van India. De Westerse jongeren lijken veelal Indiase spirituele spreuken te roepen zonder de achterliggende religieuze ideeën daadwerkelijk te kennen, volgens Mehta. Zo worden ideeën over

¹³³ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 53.

¹³⁴ Van Alphen, *Hippie Trail*, 56.

¹³⁵ Mehta, *Karma Cola*, 11-13; Tomory, *A Season in Heaven*, x-xi.

¹³⁶ Mehta, *Karma Cola*, 123-125.

¹³⁷ Idem, 90-96.

karma in een verkeerde context gebruikt door de Westerlingen. Twee vriendinnen die hun baby afzonderlijk van elkaar dezelfde naam gaven, zeiden dezelfde karma te hebben; een jongen reed zijn auto in de prak, hij had vast slechte karma; dit zijn voorbeelden die Mehta geeft in haar boek over de simplificatie van het begrip karma. Het idee dat karma een concept is dat gaat over de bevrijding van de cyclus van wedergeboorte, lijkt weinig terug te komen in de bovenstaande voorbeelden.¹³⁸

Gaandeweg de tijd wordt het duidelijk dat er irritatie ontstaat onder de lokale bevolking met betrekking tot de Westerse jongeren.¹³⁹ De hippies worden als een plaag gezien. Kranten uit de jaren zeventig bevestigen dit beeld. Steeds vaker worden er artikelen geplaatst die stellen dat de Westerse jongeren een probleem vormen in India. Er wordt voornamelijk gesuggereerd dat de jongeren lui zijn, niets bijdragen aan de Indiase samenleving, behalve dan aan een drugsprobleem onder de Indiase bevolking. Daarmee is er een tendens om de jongeren gedurende de tijd steeds negatiever af te schilderen.¹⁴⁰ Deze tendens is zeer tegengesteld met de ontwikkeling in het soort reiziger dat zich naar India begeeft. De hier onderzochte reizigers zelf hebben ook een sterke afkeer van het soort reizigers dat in de kranten werd omschreven. In de reisbeschrijvingen komt een groeiende negatieve houding ten opzichte van de Westerse reizigers minder sterk terug. Er is wel sprake van dat Van Alphen en Hall inderdaad meer te maken hebben met mensen van de lokale bevolking die een anti-Westerssentiment hadden, maar het lijkt niet zo sterk en massaal te zijn zoals door de kranten en Mehta wordt gesuggereerd.

Uit het boek van Mehta bleek dat het land der wijzen in het begin redelijk geïnteresseerd was in de bezoekers uit het Westen. Mehta had de hoop dat de bezoekers het land mee zouden trekken in de culturele revolutiepogingen zoals deze zich in West-Europa en de VS voordeden. Er was enige teleurstelling toen bleek dat dit niet het geval was. De bezoekers waren juist geïnteresseerd in het verleden en het mystieke dat Azië te bieden had. Hoewel de vulgarisering van de Indiase spiritualiteit op enige weerzin stuitte van de inheemse bevolking, weerhield dit de Indiërs er niet van om te proberen geld te verdienen aan deze Westerse obsessie met hun cultuur.

§4.2 De Reiservaringen

Gedurende de jaren zeventig werd het steeds belangrijker om enige kennis te hebben van het land en de cultuur waar de reizigers heen reisden. Dit wil niet zeggen dat Marnham tijdens zijn reis volledig verstoken was van kennis over de landen waar hij heen reisde, maar wel dat de andere

¹³⁸ Idem, 178-179.

¹³⁹ Mehta, *Karma Cola*, 53-59.

¹⁴⁰ AP, 'Tolerance Grows Thin As 'Hippies' Linger in Warm Little Goa', in *The Argus Press* (03-12-1974) 2; UPI, 'Hippies Love Tiny Nepal But the Feeling isn't Mutual', in *Reading Eagle* (15-11-1967) 42; 'Fewer Freaks find Peace in Bombay', in *The Leader-Post* (13-01-1972) 3; Randy Mink, 'Travel to India Still Attractive to all Types of Young People', in *The Leader-Post* (02-12-1978) 17.

reizigers in toenemende mate meer wisten over lokale cultuur en dergelijke. Baker leek uit ervaring van de eerdere reizen die hij had gemaakt meer te weten over de culturen die hij bezocht. Dit verschil in kennisneming van de reisbestemmingen lijkt een verschil te maken in de ervaringen die de reizigers opdeden. Zo laat Marnham zich relatief vaker gedesillusioneerd uit over situaties die hij meemaakt gedurende zijn reis. Tijdens het deel van zijn reis door Turkije komt hij in het plaatsje Susehri. Daar worden hij en zijn reisgenoten opgevangen door een Turkse man die heel blij is met de komst van de Westerse reizigers. De man biedt hen eten en onderdak aan voor de nacht. Eerst lijkt Marnham erg gecharmeerd van de man en de gastvrijheid van de Turkse cultuur. Naarmate de avond vordert komt Marnham erachter dat de Turkse man wel enige compensatie verlangt van zijn gasten en dat het er steeds meer op begint te lijken dat hij in een hotel is beland en dat de gastvrijheid meer uit financiële overwegingen lijkt te zijn dan dat het daadwerkelijk een goedaardig kenmerk is van de Turkse cultuur. Deze realisatie leidt ertoe dat Marnham halsoverkop wil vertrekken uit het stadje en verder wil reizen. Het Westen was aan het uitdijen en begon Turkije te bereiken dacht hij. Hij schreef het volgende hierover:

Now our journey had changed. The pursuit became warmer, we had to move faster. We were trapped in the first country we were to pass through(...) It seemed as though the chase might end within days of beginning, as though we might never cross the first barricade. That would be a shameful failure. We were bound back through several centuries and across some thousands of miles, away from today and ourselves, a journey on a different plane of time. To be caught by those we were escaping within a week (...) was not acceptable. (...) We had to keep moving.¹⁴¹

Uit het citaat blijkt dat Marnham trachtte te ontkomen aan het Westen om de redenen die in het vorige hoofdstuk zijn aangegeven. Volgens hem leek het Westen hen achterna te zitten en Turkije in zijn greep te krijgen. Turkije bood volgens hem niet wat hij had gedacht. Hij moest verder reizen om het wel te vinden. Er vallen een aantal dingen op aan deze uitspraak. Zo rekent Marnham de landen die hij is gepasseerd in Europa niet mee in zijn reis en is Turkije het eerste land. Dit heeft te maken met het feit dat Marnham dacht dat Turkije het eerste land was dat buiten de invloed van het Westen lag. Daarnaast wijst het erop dat Marnham duidelijk getroffen lijkt door deze inscenering van objectauthenticiteit. Hij is er echter nog wel van overtuigd dat wanneer hij verder richting Afghanistan reist, hij wel authenticiteit zal ervaren. De andere reizigers lijken minder in te zitten over bepaalde vormen van geënceneerde objectauthenticiteit. Het is niet zo dat Baker, Hall en Van Alphen sommige vormen van inscenering van objectauthenticiteit niet door hebben, maar het lijkt er meer op dat John Urry gelijk heeft wanneer hij beargumenteert dat het doorzien van de inscenering

¹⁴¹ Marnham, *Road to Katmandu*, 53.

van authenticiteit reizigers juist te kennen geven dat zij wel degelijk kennis hebben van de cultuur waardoor zij de encensering zien en daarmee ook de authenticiteit die er achter steekt.¹⁴²

Een overeenkomst die alle vier de reizigers delen is dat geen van hen uitkeken naar Iran. Alle vier hebben ze nare ervaringen in het land. Volgens de reisbeschrijvingen worden ze niet gewaardeerd door de lokale bevolking en zelfs slecht behandeld door de Iraniërs. Uiteraard betekent dit niet dat alle Iraniërs slechte bedoelingen hadden, maar op basis van de reisbeschrijvingen lijkt er een algemene tendens te zijn dat de Westerse reizigers niet gewaardeerd werden.¹⁴³ Dit is opvallend aangezien op dat moment in Iran een Westersgezind regime zit onder aanvoering van de Sjah. Wellicht waren dit reeds uitingen van de bevolking dat zij het niet eens waren met deze gezindheid van hun overheid.

Uit de reisbeschrijvingen en de ervaringen opgetekend in het boek *A Season in Heaven* blijkt dat Afghanistan het eerste land was waar echt naar uitgekeken werd.¹⁴⁴ Marnham geeft dit treffend weer:

*Meshed had been a holy city and a place of pilgrimage for Moslems from all over the world; Herat is not a holy city, but it has become a place of pilgrimage for the scattered parties of overlanders exhausted by the road which leads to it(...). Herat (...) was a place to stay and talk. At least it would give us a chance to catch our breath and listen for the footsteps behind; at most it might prove the place where we could break into the prison of obsession for the east.*¹⁴⁵

Voor de laatste zin is zeer treffend, Herat en daarmee Afghanistan was de eerste plaats waar de reizigers dachten het echte Oosten te treffen. Iran werd een land waar ze zo snel mogelijk doorheen wilden reizen om Afghanistan te bereiken. Er is echter wel een verschil met de reizen die eerder werden gemaakt en de reizen die later werden gemaakt middels de Hippie Trail. Voor Marnham en Baker zijn Afghanistan en Nepal voornamelijk de te bereiken eindbestemmingen. Dat zijn de hoofdzakelijke landen waar naar gereisd werd. India was dat ook, maar leek voor 1971 nog niet een belangrijkere eindbestemming te zijn voor de reizigers. Voor de reizigers die later gingen lijkt India de voornaamste reisbestemming te zijn. Nepal is dan ook nog zeer belangrijk. Afghanistan wordt steeds meer een land dat wel het eerste land is waar de reizigers het echte Oosten denken te proeven, maar voor minder reizigers een daadwerkelijke eindbestemming is. Dit zou te maken kunnen hebben met

¹⁴² Urry, *The Tourist Gaze*, 8-9.

¹⁴³ Marnham, *Road to Katmandu*, 51-70; Baker, *Journey to Katmandu*, 56-65; Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 41-45; Van Alphen, *Hippie Trail*, 33-38.

¹⁴⁴ Tomory, *A Season in Heaven*, 32-46.

¹⁴⁵ Marnham, *Road to Katmandu*, 109.

het feit dat na een staatsgreep in 1973 door Daoud Khan de onrusten in Afghanistan toenemen.¹⁴⁶ Dit geeft Baker ook aan in zijn reisbeschrijving:

*Travel into and through Afghanistan at the time of our journey [1971] was comparatively free and easy; since the 1973 coup, however, greater restrictions have been imposed.*¹⁴⁷

Het soort ervaringen dat de reizigers opdeden was erg verschillend. Het valt op dat Marnham en Baker vooral met andere reizigers optrekken en weinig met de daadwerkelijke lokale bevolking. De interactie met de lokale bevolking beperkt zich voornamelijk tot winkelpersoneel, hotelpersoneel, mensen die liften geven en officiële instanties zoals politie en douane. Dit lijkt erg strijdig met de these van MacCannell. De reizigers lijken zich weinig te begeven in het *backstage*gebied van de lokale bevolking. Dit komt ook terug in het onderzoek van Mari Korpela. Korpela beargumenteert dat Westerse reizigers in India weinig interesse hebben in de privésituatie van de lokale bevolking.¹⁴⁸ Er worden veel toeristische uitstapjes gemaakt naar mooie bergketens, een mooi meer of naar religieuze tempels. Hieruit blijkt ook de zelfstandigheid van de reizigers. Er wordt namelijk nooit gekozen om onderdeel van een tour uit te maken of een groep met een gids. Bijna alles doen ze op eigen initiatief. Van Alphen en Hall maken deze uitstapjes tevens zelfstandig, maar zij lijken wel meer geneigd te zijn om de interactie aan te gaan met de lokale bevolking. Het gegeven dat Hall en Van Alphen meer pogen in contact te komen met de lokale bevolking lijkt in lijn te zijn met het feit dat zij meer kennis voorafgaand aan hun reis opdeden over de lokale culturen waar zij heen reisden. Er lijkt meer begrip te zijn voor de mensen. Zo blijkt ook uit de reisbeschrijving van Hall, wanneer hij met mensen van de lokale bevolking spreekt gedurende een treinreis:

*[It] was a rewarding experience largely because of the people we met, whether individuals, couples or whole families. Some were reticent at first to even make eye contact, but most people soon found some way – as did we – of initiating dialogue. With many, unfortunately, our conversations remained basic, but others had an excellent grasp of English and were often eager to engage in philosophical, historical or political debate.*¹⁴⁹

Hall is uiterst positief over de lokale bevolking gedurende zijn hele reis. Wat hier echter opvalt is tekenend en wellicht in contrast met MacCannell. Hall spreekt met mensen van de lokale bevolking,

¹⁴⁶ Anthony Best, Jussi M. Hanhimäki, Joseph A. Maiolo en Kirsten E. Schulze, *International History of the Twentieth Century* (Oxon 2004) 430-432.

¹⁴⁷ Baker, *Journey to Katmandu*, 22.

¹⁴⁸ Mari Korpela, 'A postcolonial imagination? Westerners searching for authenticity in India', *Journals of Ethnic and Migrations Studies* vol. 36, no. 8 (September 2010) 1302-1304.

¹⁴⁹ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 92.

maar niet over hun leven in het bijzonder. De gesprekken gaan over grootsere zaken als filosofie, geschiedenis en politiek. Dit is kenmerkend voor zowel Hall als Van Alphen die zeer zelden met de lokale bevolking in gesprek raken over hun daadwerkelijke leven. In alle vier de reisbeschrijving blijkt dat daar weinig aandacht aan wordt besteed. Een zoektocht naar specifieke objectauthenticiteit lijkt niet een prioriteit te hebben. Dit houdt niet in dat er geen vormen van objectauthenticiteit terugkomen in de ervaringen, maar de zoektocht naar relatieauthenticiteit, die meer betrekking heeft op de *inner quest*, lijkt de overhand te hebben.

De mate van respect voor de lokale culturen leek ook een verschil te maken of iemand een goede of slechte reiziger was. Hall geeft hier een zeer treffend voorbeeld van, wanneer hij meereist met een aantal Afghanen achterin een auto. Er stappen ook twee andere Westerse reizigers in die geen respect tonen voor de lokale gebruiken.

There was one moment of sourness, however. On the third day two other European backpackers joined our jeep for part of the journey. As we sat squeezed into our positions, with those on one side of the vehicle staring into the faces of those opposite, one of the newcomers began to photograph the women. There was no permission sought, no friendly overtures made. The women endeavoured to look away, clearly highly embarrassed, while the menfolk could barely conceal their anger, and I am convinced that it was only their innate hospitality which held them back from going for the two men. In fact, it was I who proved unable to contain myself.

"I don't think the women like being photographed."

"That's too bad!"

I was taken aback by this arrogance.

"You could at least have asked them."

"They probably would have said 'no'. I didn't come all this bloody way not to be able to take whatever photograph I want!"

Bastard, I thought, what an ignorant bastard!

The incident soured the rest of that particular journey and the gaiety of our Afghan fellow-passengers abruptly ceased. For the sake of a couple of photographs these two selfish travelers had not only killed any spontaneity but sown a simmering resentment. I tried by non-verbal means to convey to the other passengers how much we disliked what had transpired but I am not sure whether I was successful. We were glad to see the back of the pair when we eventually parted company.¹⁵⁰

Hall tracht afstand te nemen van de andere Europese reizigers. Deze reizigers voldeden niet aan het beeld dat Hall had van een "goede" reiziger. Hij maakt dit duidelijk door hen een reeks negatieve

¹⁵⁰ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 50-51.

kenmerken en karaktereigenschappen toe te kennen. Deze harde woorden duiden op de sterke emoties die Hall kennelijk heeft. Door deze manier van *othering* wordt duidelijk dat Hall deze kenmerken en eigenschappen niet aan zichzelf toekent. Hij toont op die manier zijn positie als authentieke reiziger die wel de lokale bevolking respecteert en niet zijn Westerse belangen voor die van anderen plaatst. Het is echter meer dan dat, door het op deze manier te stellen lijkt het ook of de Westerling van nature zijn eigen belang boven dat van de Ander stelt. De mensen van de lokale bevolking worden daardoor gezien als beter. Het valt dan ook op dat Hall de Afghanen zeer positief omschrijft. Hieruit blijkt dat Hall de gebruiken en tradities van de lokale bevolking kent en dit maakt hem een betere reiziger.

Het is tevens opvallend dat alle reizigers beschrijven dat zij vaak bekeken werden door een lokale menigte. Marnham die onderdeel is van één van de eerste golven reizigers die de Hippie Trail aflegden lijkt constant omringd te zijn door kinderen. Bij de andere onderzochte reizigers is het minder, maar ook Baker, Hall en Van Alphen schrijven hierover. Het lijkt op een omgekeerd koloniaal discours. Het zijn dit keer de mensen uit het Westen die in het Oosten worden bekeken in plaats van de inheemsen in Westerse musea.¹⁵¹

De reizigers trachtten voornamelijk zoveel mogelijk te reizen. De vier onderzochte reizigers blijven nooit lang op één plaats zolang zij geld genoeg hadden om verder te reizen. Alleen Marnham verblijft voor langere tijd in Katmandu. Een plek die hij het beloofde land noemt, waar de reizigers tijdens hun reis van dromen.¹⁵² Marnham beschrijft voornamelijk de pracht van de natuurlijke omgeving van het land. Het lijkt haast op een terugkeer naar de natuur. Hoewel hij niets zegt over het Westen op dat moment, impliceert hij wel dat het Westen het tegenovergestelde moet zijn. Niet natuurlijk, maar geïndustrialiseerd en gemoderniseerd. Dit lijkt sterk te pleiten voor de these van MacCannell. Marnham blijft echter niet in Nepal en reist na een aantal weken terug naar het Westen.

Van Alphen verblijft ook voor een langere tijd op één plek. Hij kwam echter onvrijwillig twee maanden in een hotel in Delhi vast te zitten doordat hij geen geld meer had. Hij laat geld uit Nederland sturen, maar de lokale bank houdt het geld twee maanden lang achter waardoor Van Alphen niet weg kan uit Delhi. Hij verblijft gedurende die tijd tussen Westerse junks in een armzalig slecht hotel. Zodra hij zijn geld echter krijgt, reist hij verder. Hier valt tevens nog iets op. Alle vier de reizigers lijken in meer en mindere mate in nare situaties terecht te komen. Zo worden ze bedrogen, beroofd, ziek en ze zitten vaak zonder eten of drinken. Deze elementen komen ook veel terug in de interviews uit het boek *A Season in Heaven*. Op het eerste gezicht lijken dit hele nare ervaringen die een reis zouden kunnen ruïneren, maar dat blijkt niet zo te zijn. De reizigers zijn allen toch redelijk positief over hun reis. Uit het onderzoek van Greg Richards en Julie Wilson in *The Global Nomad* blijkt

¹⁵¹ Mills, *Discourse*, 109.

¹⁵² Marnham, *Road to Katmandu*, 147.

dat jongeren, uit de leeftijdscategorie van de vier hier onderzochte reizigers, dit soort nare ervaringen positief waarderen. Deze ervaringen maken het reizen interessant.¹⁵³

Ook de attitude ten opzichte van drugs die in het vorige hoofdstuk werd beschreven komt terug in de reiservaringen. Marnham, die in 1967 reisde, experimenteerde gedurende zijn reis met drugs. In Herat bezoekt hij een opiumhuis, in India gebruikt hij LSD en in Katmandu verwijst hij naar de plekken waar heroïne voor schappelijke prijzen gekocht kon worden. Daarnaast gebruikt hij gedurende de gehele reis relatief veel hasj en wiet. Baker die in 1971 de reis maakt, schrijft niets over zijn eigen gebruik. Hij beschrijft wel het gebruik van zijn medereizigers waaruit blijkt dat hasj en wiet inderdaad gemeengoed waren onder de reizigers. Hij vermeldt wel expliciet dat hij niet aan de zwaardere vormen van drugs doet en zijn medereizigers ook niet. Hij schrijft niet geheel negatief over mensen die dit wel doen, maar het lijkt hem wel gevaarlijk vanwege de hoge straffen die erop staan wanneer de autoriteiten erachter komen. Dit wijst op de verhoging van de straffen voor het in bezit hebben van harddrugs in de Aziatische landen rond 1969.¹⁵⁴ Hall en Van Alphen wijzen de harddrugs wel expliciet van de hand op grond van morele bezwaren. Hall maakt ook duidelijk dat hij weinig softdrugs heeft genomen gedurende zijn reis. Hij schrijft het volgende:

*We needed no coaxing to relax in Herat, even allowing ourselves to buy some hash – after all, we were following the Hippie Trail. However, we were so naturally high in our new surroundings that our token purchase sat on a shelf in our lodgings, untested, unneeded.*¹⁵⁵

*We smoked a little of our Herat hash, then gave the bulk of it away to a spaced-out fellow traveler. We realized we had little need for such escapism when our days were filled to the brim with so many new experiences, and each waking hour was being lived to its fullest.*¹⁵⁶

Hall laat hier zien dat hij geen noodzaak ziet voor drugs en dat de reiservaringen die hij opdoet beter zijn dan de drugservaringen. Dit verschil in opvatting over drugs kan, zoals in het vorige hoofdstuk is beargumenteerd, tevens mede verklaard worden door het verschil in discours in de jaren zeventig en de jaren 2000. Hall gaat namelijk in op het idee dat het normaal is om hasj te gebruiken wanneer er over de Hippie Trail wordt gereisd. Hij koopt het wel, maar laat het ongebruikt. Later gebruikt hij het wel een beetje, maar geeft het weg. Drugs waren instrumenteel voor de ervaring van de reis, maar niet het doel zelf. Er was een groepscultuur van waaruit het werd aangeboden, maar er was geen

¹⁵³ Richards en Wilson, 'Drifting towards the global nomad', 38.

¹⁵⁴ Baker, *Journey to Katmandu*, 35.

¹⁵⁵ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 46.

¹⁵⁶ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 56.

sprake van een groepsdruk om het te nemen. Bovendien laat hij hiermee zien dat hij het gebruikt heeft maar kan zeggen dat dit niet de ervaringen zijn die het waard zijn om na te streven. Dat waren namelijk de reiservaringen zelf.

Ook in de ervaringen is duidelijk dat er een tendens waarneembaar is, waarbij, de tijd voortschrijdt, de reizigers meer en meer weten over de culturen waar zij heen reisden. Er was echter wel een overeenkomst dat zij allen deelden en dat was hun passie voor het reizen. Zij wilden allen zoveel mogelijk reizen en dat is belangrijk voor de volgende paragraaf.

§ 4.3 De bereikte doelen

Vonden de reizigers waar zij naar zochten? Bood Azië de authentieke ervaringen waar zij naar op zoek waren? In het derde hoofdstuk kwam reeds naar voren dat de reizigers inderdaad een aantal vragen stelden met betrekking tot de eigen identiteit en hun rol in de Westerse maatschappij. Uit de reisbeschrijvingen bleek ook dat de reizigers rijkelijk vertelden over de ongebruikelijke en exotische plekken die zij bezochten, gekoppeld aan beschrijvingen van diepgaande ervaringen. Bovendien merkten zij allen tevens het succes van hun reis op. Woorden als *genuine* en *real* kwamen vaak terug, ongeacht of het over de mensen of de natuur ging. De mensen die zij tegenkwamen op hun reis werden vaak als uniek omschreven en andere Europeanen die niet de lokale bevolking respecteerden als “slechte” reizigers, zoals in het voorbeeld van Hall in de vorige paragraaf. Volgens Chaim Noy zijn het juist de ongebruikelijke locaties en ervaringen van de reis belangrijk. Deze verschillen dusdanig van het dagelijks leven van de reizigers waardoor zij als levensveranderend worden ervaren.¹⁵⁷

De reizigers spraken veelvuldig over de pracht van sommige van de plekken die zij zagen. Zoals eerder is getoond, was Afghanistan het eerste land waar de reizigers daadwerkelijk het gevoel hadden weg te zijn uit de invloed van het Westen. Twee sites die vele reizigers lokten waren de meren van Band-i-Amir en de enorme Boeddhabeelden bij Bamian. Zowel Baker, Hall als Van Alphen hadden één of beide sites bezocht. De meren van Band-i-Amir werden louter positief beschreven. Het leek op een soort terugkeren naar de natuur. Hoewel er waarschijnlijk vele plekken zijn in het Westen waar ook een dergelijke vorm van natuurpracht ervaren kon worden, leek dit toch anders ervaren te worden. Afghanistan werd in zijn geheel door de meeste reizigers, zo blijkt ook uit het boek *A Season in Heaven*, als primitief beschreven. Deze meren in het ruige noordelijke landschap van Afghanistan werden daardoor in een primitievere context geplaatst. Het feit dat er wegen naartoe leidden en dat wegen door de bergen zijn aangelegd, door de Russen nog wel, om het makkelijker te maken voor toeristen om er te komen, wordt vaak weggelaten. De enorme Boeddhabeelden bij Bamian waren overblijfselen van een boeddhistisch verleden uit de zesde eeuw.

¹⁵⁷ Noy, ‘This trip really changed me’, 85-86.

De reizigers lijken hier een objectauthentiek moment te ervaren waarbij het rijke boeddhistische verleden, dat nergens anders voor kon komen, geprezen werd. Hier spreken zij wel over de commercie rond de beelden, maar niet per se negatief. Het lijkt alsof de reizigers reeds van tevoren verwacht hadden dat er commercie zou zijn bij de beelden.¹⁵⁸

Zoals gezegd werd het leven in Afghanistan veelal omschreven in termen die een andere levensstijl suggereerde dan die van het land van herkomst. Zoals de volgende beschrijving van Herat en Kabul door Van Alphen:

We brachten een paar geweldige dagen door in het middeleeuwse Herat. Het leek wel of we 500 jaar terug waren gegaan in de tijd: zowat alle mensen op straat zagen er uit of ze figuranten waren uit een verfilming van 'De 1001 nachten'. De straten waren ongeplaveid en er reden nauwelijks auto's. Alleen heel af en toe een enkele oude bus – bijna altijd een afgeragde Duits exemplaar, met voor hier bizarre teksten op de zijkant. Het verkeer bestond voornamelijk uit vrolijk opgetuigde koetsjes, die rinkelend door de straten reden, en verder af en toe een kamelen- of ezelkaravaan. (...) Twee lange busdagen door de woestijn en we stonden in Kabul, de hoofdstad van het land. Een kleine stap voor de mensheid, maar voor ons was het alsof we met rugzak en al op de maan stonden. We hadden de eerste van de drie grote K's – Kabul, Kathmandu en Kuta – bereikt!¹⁵⁹

Wanneer dit fragment in context wordt geplaatst van de reis die Van Alphen maakte is er een soort opluchting vast te stellen in dit fragment. Dit is een opluchting die in alle vier de onderzochte reisbeschrijvingen terugkomt. Afghanistan leek aan een soort beeld te voldoen dat de reizigers van tevoren hadden gesteld. Een land dat niet aangetast leek te zijn door de Westerse modernisering. Dit komt duidelijk terug in het citaat waar Van Alphen middels een zeer Westers koloniaal discours Herat bestempeld als middeleeuws. Herat lag, volgens deze redenering, ver achter in een Westerse ontwikkelingslijn en was dus veel primitiever. Sara Mills beschrijft dit ook in haar boek *Discourse*. Er is een tendens om gebieden in Azië te plaatsen in een 'arrested stage of development'.¹⁶⁰ Mills geeft een voorbeeld van een reiziger die Katmandu vergelijkt met de Engelse Tudor-tijdperk. Het is een manier om plaatsen achter te stellen in een ontwikkeling, maar ook om de geavanceerdheid van het Westen te benadrukken.¹⁶¹ Voor de reizigers was dit van belang, omdat zij wilden ontkomen aan het Westen. Het soort oriëntalisme dat Mills beschrijft in haar boek komt nog verder terug doordat Van

¹⁵⁸ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 52-53; Van Alphen, *Hippie Trail*, 91-94; Baker, *Journey to Katmandu*, 69-71.

¹⁵⁹ Van Alphen, *Hippie Trail*, 40-41.

¹⁶⁰ Mills, *Discourse*, 111.

¹⁶¹ Idem, 111-113.

Alphen de mensen vergelijkt met karakters uit de verhalen van 1001 nacht.¹⁶² Daarnaast wordt Kabul als magisch omschreven en in lijn met het plan dat kennelijk van te voren was gemaakt. Wat opvalt is dat Van Alphen ook aanhaalt dat hij een gevoel heeft op de maan te staan. Hij doelt erop dat hij iets zeer significant heeft bereikt. Dit heeft echter in principe niet zoveel betrekking op het magische Kabul als wel de enorme reis die hij reeds heeft afgelegd. De steden Herat en Kabul zorgden voor de mooie ervaringen, maar het avontuur van de reis werd aangeduid als het staan op de maan.

Ook uit de ervaringen van de andere reizigers blijkt dit. Het was niet één ervaring of één land of één plek die de reizigers de antwoorden gaven op hun vragen. Het was de culminatie van al deze ervaringen die daartoe leidde, het was de reis. Dit verklaart tevens waarom de reizigers allen niet noodgedwongen lang bleven bij één site of bestemming. Marnham schreef hierover het volgende:

*Travelling can become a drug. You begin to need more, and you need it again and again. You can see the end; it is the next town, or a break for lunch, or 'halfway'. But until that is reached you have to keep moving, and once you are there you soon find that resting is no help; you must be off again, and so you find a reason, you discover another place to reach, and the cycle restarts.*¹⁶³

Het is interessant dat Marnham het reizen met een drug vergelijkt, het is de drug die de authentieke ervaringen brengt die een gebruiker nodig heeft. Er is een groeiende behoefte aan meer en de reden waarom mensen blijven reizen en weinig blijven stilstaan. Ook Hall schrijft iets soortgelijks:

*While it was pleasant to linger at so many places, there was a need to cover the vast distances ahead of us necessitated spurts of rapid movement.*¹⁶⁴

Net als Marnham wordt het reizen beschreven als iets wat nodig was en moest, ongeveer net als een drug. De sites waren wel leuk, maar er moest verder worden gereisd. Daar komt het citaat van Ginsberg aan het begin van dit hoofdstuk terug. Het doel is niet te stoppen, maar om te vliegen wanneer je kan vliegen. Het avontuur van het reizen, de moeilijkheden die zij onderweg op hun pad vonden, maar ook de mensen die ze ontmoet hadden, zowel andere reizigers als mensen van de lokale bevolking, leken te leiden tot zelfinzicht en een zelfverandering. Daarnaast leken de reizigers een dieper inzicht te krijgen in wereldse zaken door het reizen:

*For the real value of long-haul travel (...) is that it reveals to us just how much the peoples of our planet have in common and how fragile is the unique environment we all share.*¹⁶⁵

¹⁶² Mills, *Discourse*, 120.

¹⁶³ Marnham, *Road to Katmandu*, 53.

¹⁶⁴ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 77.

In dit citaat komt ook het huidige discours ten aanzien van het milieu terug, maar het dieper inzicht in wereldse zaken lijkt voor allen te gelden. Marnham lijkt ook een diepere inzicht te hebben gekregen door uiteindelijk te stellen dat hij na de reis zichzelf weer herkende. Hij herkende diegene die hij als kind voor ogen had. De laatste zin van zijn reisbeschrijving, wanneer hij terug is van zijn reis is kenmerkend:

*And, looking in on my silence, I could stop running at last. (...) On the damp stone before me, rapt in discovery of its own existence, sat the child that I had been.*¹⁶⁶

Daarmee lijkt Marnham het doel te hebben bereikt dat hij van tevoren stelde. Hij wilde de persoon worden die hij als kind voor ogen had. Aan het einde van de reis zit het kind dat hij ooit was en daarmee de persoon die hij ooit was voor hem. Daarmee ontdekte hij zijn eigen identiteit. De positieve afsluiting van de reis is kenmerkend voor alle reisbeschrijvingen. Daarmee leken de reizigers hun doelen te hebben bereikt.

§ 4.4 Slotbeschouwing

Naarmate er steeds meer jongeren vanuit het Westen richting Azië vertrokken zagen steeds meer mensen een kans om geld te verdienen. De commercie groeide en trachtte zoveel mogelijk te voldoen aan de behoeftes van de jonge reizigers. Het was niet een centraal aangestuurde industrie, maar het waren voornamelijk mensen van de lokale bevolking die een manier zagen om hun levensstandaard te verhogen. De religieuze sector in India sprong hier ook op in. Religieuze leiders zagen de vraag van vele jongeren naar Oosterse spiritualiteit en probeerde daaraan te voldoen. Voor velen was het ook een manier om extra invloed uit te oefenen en wellicht meer invloed in het Westen te verkrijgen. Hiermee lijkt er enige encensering te zijn van authenticiteit, maar dit leidde veelal niet tot teleurstelling bij de reizigers. Zoals Chaim Noy in zijn artikel argumenteert is de ervaring van de jongeren authentiek wanneer zij dit wel degelijk zo ervaren.¹⁶⁷ Daarentegen lijkt de vulgarisering van de Oosterse spiritualiteit wel een factor te zijn die gaandeweg tot meer irritatie leidt onder de lokale bevolking. In het boek van Mehta en uit krantenartikelen blijkt dat er steeds meer antipathie is tegen de jongeren onder de lokale bevolking.

De vier onderzochte reizigers lijken echter weinig op te hebben met de religieuze kant van de landen waar zij naar toe reisden. Het blijkt dat de reizigers die later reisden tevens meer in contact probeerden te komen met de lokale bevolking. Het valt echter op dat de jongeren, afgezien van het voorbeeld van Marnham in Turkije, verder weinig bezig zijn met zich te begeven op de

¹⁶⁵ Hall, *Remembering the Hippie Trail*, 215.

¹⁶⁶ Marnham, *Road to Katmandu*, 160.

¹⁶⁷ Noy, 'This trip really changed me', 96-98.

*backstage*gebieden van de lokale bevolking in Azië. Vormen van objectauthenticiteit lijken minder belangrijk te zijn dan vormen van relatieauthenticiteit. De diepgaande ervaringen met objectauthenticiteit waren instrumenteel en niet het doel op zich. Het was de reis in zijn geheel, de plekken, de avontuur, de mensen, de moeilijkheden, die daarvoor zorgden. Niet één site of de sites op zich zoals MacCannell beargumenteerde. Dit komt ook terug in de manier waarop de reisbeschrijvingen zijn geschreven. De meeste pagina's van de reisbeschrijvingen worden besteed aan het daadwerkelijke reizen en niet aan de sites. Bovendien verklaart dat ook de reden waarom er weinig echte aandacht is voor vormen van objectauthenticiteit. Het reizen zelf en de relatieauthenticiteit hadden prioriteit. Door het reizen kregen de reizigers diepere kennis over de wereld om hen heen en konden zij zichzelf daardoor beter in deze wereld plaatsen. Doordat de wereld in een breder perspectief kon worden geplaatst vonden zij hun rol daarin. Het was dus niet een zelfverandering, maar het worden van je eigen persoon.

Chaim Noy beargumenteert in zijn artikel dat jongeren de avonturen van het reizen vaak in verband brengen met een diepere inzicht in de eigen identiteit. Hij pleit ervoor dat de avonturen een test zijn van de eigen grenzen. Wanneer jongeren deze grenzen leren kennen, leren zij ook meer over hun eigen kunnen. Hiermee kan gesteld worden dat het reizen zelf de authentieke ervaring was die leidde tot diepere zelfkennis die de reizigers zochten. Dit leidt ertoe dat jongeren het reizen als een authentieke ervaring zien.¹⁶⁸ Er ontbreekt daarmee iets aan de these van MacCannell, namelijk het onderscheid tussen reizen en toerisme. De these van MacCannell heeft een marxistische inslag. Hij kijkt voornamelijk naar de materiële kant van het toerisme. Toerisme legt namelijk de nadruk op het snel bezoeken van sites. Bij reizen is dit niet het geval. De reis naar de sites toe en tussen de sites door is het hoofddoel. De Hippië Trail valt onder de categorie reizen.

Om daarmee te stellen dat de reis middels de Hippië Trail in dat geval naar een andere bestemming had kunnen gaan dan het Oosten, is problematisch. Zoals uit de vorige hoofdstukken bleek en uit de reisbeschrijvingen van de onderzochte reizigers, was het Oosten reeds sinds lange tijd de plek waar men heen moest voor dit soort existentiële vraagstukken. Na het inzicht dat het reizen zelf de gezochte ervaring was, leek er een behoefte zijn om het te herhalen. Zoals Marnham het reeds zei was reizen een drug. Het is bekend dat drie van de vier onderzochte reizigers na hun reis over de Hippië Trail meerdere reizen elders over de wereld hebben gemaakt. Er leek een noodzaak te zijn om te reizen. Het recentere *backpacken* is daarvan het gevolg, volgens Jana Binder.¹⁶⁹ Met een rugzak de wereld verkennen. Het fenomeen van het *backpacken* verplaatste zich over de hele wereld en beperkte zich niet tot de reis naar India.

¹⁶⁸ Noy, 'This trip really changed me', 86-92.

¹⁶⁹ Jana Binder, 'The Whole Point of Backpacking: Anthropological Perspectives on the Characteristics of Backpacking', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 92.

In hoeverre de reizigers daadwerkelijk hun vervreemding van de Westerse maatschappij hadden verwerkt is echter nog de vraag. Het eerste doel dat Van Alphen zich stelde toen hij terugkwam was om zo snel mogelijk weer geld te verdienen om weer weg te gaan.¹⁷⁰ Het was wel zo dat ze allen blijdschap vertoonden na hun reis. Ook Van Alphen, hij sluit zijn reisbeschrijving dan ook zeer toepassend af:

*Het leven was goed, ik was weer thuis.*¹⁷¹

¹⁷⁰ Van Alphen, *Hippie Trail*, 198.

¹⁷¹ Van Alphen, *Hippie Trail*, 206.

Hoofdstuk 5 Conclusie

*Camerado, I give you my hand!
I give you my love more precious than money,
I give you myself before preaching or law;
Will you give me yourself? Will you come travel with me?
Shall we stick to each other as long as we live?*

-Walt Whitman *Leaves of Grass* (1855)¹⁷²

Dit citaat is van de hand van de negentiende eeuwse Amerikaanse poëet Walt Whitman. Whitman was een intellectueel die een zwervend bestaan leidde. De ideeën en het zwervende bestaan van Whitman waren van grote invloed op de latere poëten van de Beatgeneratie. Het feit dat het bovenstaande citaat als motto diende voor het boek *On the Road* van Kerouac is veelzeggend. Het was de hoofdgedachte van zijn werk. In het citaat spreekt Whitman over iets heel persoonlijks. Het gaat over de manier waarop iemand zich geheel kan overgeven aan een ander. Whitman noemt dit het dierbaarste geschenk. Hij stelt dat reizen de manier is waarop iemand zich geheel kan geven. In zekere zin kwam dat tevens tot uiting in deze scriptie. Het reizen diende als doel om de eigen identiteit te kunnen definiëren, om jezelf te leren kennen. Marnham wilde weer diegene worden die hij als kind voor ogen had en aan het einde van de reis leek hij die persoon ook gevonden te hebben.

Het doel van deze scriptie was tweeledig. Het hoofddoel was uiteraard de beantwoording van de hoofdvraag en het feitelijk onderzoek naar de motivaties van de reizigers en in hoeverre deze vervuld werden. Daarnaast is ook getracht te achterhalen wat de reis zelf daadwerkelijk inhield. De these van Dean MacCannell bepaalde de invalshoek. De ideeën die hij had met betrekking tot het reizen in het moderniserende Westen werden getoetst aan de Hippië Trail. Om dit te doen is de reis eerst in een historische context geplaatst. Dit was tevens nodig om dieper in te gaan op de moderniserende samenleving die MacCannell schetste. In het tweede hoofdstuk werden de enorme welvaartsgroei en de opkomende en voortschrijdende differentiatie in relatie tot de tegencultuur gebracht. Hieruit bleek dat de politieke situatie rond de Koude Oorlog de Westerse overheden stimuleerde om de levensstandaard van hun bevolking te vergroten. Zodoende kregen jongeren meer kansen en daarmee steeg ook het aantal studenten. Deze nieuw opgeleide middenklasse kreeg ideeën over een hervorming van de samenleving.

¹⁷² Walt Whitman, *Leaves of Grass*, geciteerd in Jack Kerouac, *On the Road. The Original Scroll* (Londen 2007) 107.

De Westerse jongeren begonnen te agiteren tegen de burgerlijke moraal. De tegencultuur putte inspiratie uit de maatschappijkritische ideeën van voorlopers als de Beatgeneratie. Deze groep, voornamelijk literair gelijkgestemden, predikten de dood van de Westerse cultuur door het conformisme. Mensen als Allen Ginsberg propageerden alternatieve leefwijzen. Deze open blik deed hem in contact komen met vormen van Oosterse spiritualiteit. In lijn hiervan maakte hij een reis naar India om zichzelf te vinden en zijn angst voor het leven, aangewakkerd door de benauwdheid van het Westers moraal, te overwinnen. De tegencultuur pikte dit op. Nu was het zo dat de mystieke en occulte Oosterse ideeën veelal enorm gesimplificeerd en ge vulgariseerd werden door zowel de Beatgeneratie als de tegencultuur. Dit maakte echter niet uit, het ging er om dat de jongeren zich af wilden zetten van het gangbare. Het reizen naar andere culturen paste daarmee in het stramien van dit verzet.

Daarnaast past het reizen nog op een andere manier in het stramien van de jaren zestig. De jongeren voelden zich vervreemd in het Westen en gingen reizen om hun identiteit te kunnen definiëren. Reeds sinds een lange tijd werd de reis naar India door voornamelijk literaire intellectuelen gemaakt om zichzelf te vinden. Herman Hesse schreef veel over de zoektocht naar een identiteit in India. Het Aziatisch subcontinent en de landen daaromheen stonden bekend om dit soort reizen. Nadat mensen als Ginsberg en later ook *The Beatles* dit pad volgden, werden de pijlen van de reizende tegencultuur op deze landen gericht. Hiermee lijkt er inderdaad een tendens te zijn om de modernisering van de Westerse samenleving te willen ontsnappen zoals MacCannell beargumenteerde.

Met deze gegevens en de conclusie van het derde hoofdstuk kan het eerste deel van de hoofdvraag worden beantwoord: *In hoeverre was de zoektocht naar authenticiteit een motivatie voor Westerse jongeren om tussen 1966 en 1980 de Hippie Trail af te leggen?* Uit het derde hoofdstuk bleek dat er niet één reden was voor de reis, maar dat er meerdere waren. Zo waren er voor ieder van de vier reizigers unieke *push*factoren. Deze hadden voornamelijk te maken met situaties in het land van herkomst. Daarnaast spraken de reizigers over een aantal determinanten die tevens de motivatie voor hun reis bepaalden. De opkomende welvaart gedurende de jaren zestig gaf jongeren voor het eerst de kans om te gaan reizen. Op die manier konden de jongeren de daad bij het woord voegen over hun ontevredenheid ten aanzien van de Westerse samenleving. Ze konden namelijk weggaan. Ze hoefden zich nog niet te vestigen. De in hoofdstuk twee besproken afkeer van het gangbare gold tevens als een gemene deler voor de vier onderzochte reizigers. Alle vier de reizigers die hier centraal staan spreken expliciet de wens uit dat zij aan het Westen wilden ontkomen. Voor Marnham leek het zelfs een race te zijn.

De vier onderzochte reizigers noemden allen dezelfde *pull*factoren. Wel blijkt het van belang om een onderscheid te maken tussen de verschillende soorten authenticiteit die MacCannell als

synoniem lijkt te gebruiken. De verschillen tussen objectauthenticiteit en relatieauthenticiteit die Raymond Lau stelde tonen aan dat de reizigers in hun motivaties zich meer richten op vormen van relatieauthenticiteit dan op vormen van objectauthenticiteit. De reizigers spraken namelijk allen over een *inner journey* die zij wilden ondernemen na een gevoel van ontheemding. Het hoofddoel van hun reis was voornamelijk om te ontkomen aan het Westen en op die manier een eigen identiteit te definiëren middels het opbouwen van authentieke relaties. Dit is wat Lau kenmerkte als relatieauthenticiteit. De reis naar Azië stond reeds langer bekend om zoektochten naar de eigen identiteit. Dat was de reden waarom Ginsberg die richting op ging en hij inspireerden velen om diezelfde kant op te gaan. De zoektocht naar authenticiteit speelde een grote rol voor de reizigers en was zeer zeker van groot belang voor de motivaties van de reizigers om de Hippië Trail af te leggen. Daarbij moet wel vermeld worden dat het voornamelijk ging om vormen van relatieauthenticiteit.

Ideeën over objectauthenticiteit kwamen vrijwel alleen terug wanneer de reizigers zich vergelijkten met andere reizigers. Hierdoor viel ook een ontwikkeling op over de kennis van reizigers met betrekking tot de plekken waar zij naartoe reisden. Dit is van belang voor de beantwoording van de vraag: *In hoeverre veranderden de motivaties door de jaren heen?* Gedurende de tijd dat Marnham de reis maakte was kennis van de reisbestemmingen niet een vereiste om als goede reiziger gezien te worden. Daarbij waren drugs in die tijd een legitiem middel om authentieke ervaringen op te doen. In de jaren zeventig werden drugs steeds meer verworpen als legitieme manier om dit soort ervaringen op te doen. Drugs kwamen steeds meer in een slecht daglicht te staan, nadat verschillende iconen uit de jaren zestig dood gingen door drugs. Diegene die het nog steeds op grote schaal drugs namen, werden gezien als verslaafden waarvan de geest zeker niet verruimd was. Dit lag ook ten grondslag aan de ondergang van de tegencultuur. Voor het reizen middels de Hippië Trail werd het belangrijker om kennis van zaken te hebben. Een goede en daarmee authentieke reiziger wist belangrijke dingen over de bestemmingen in Azië. Dit kwam ook terug in het vierde hoofdstuk toen de ervaringen van de reizigers werden geanalyseerd. Drugs waren instrumenteel geworden gedurende de jaren zeventig. Het nemen van drugs was niet meer een doel op zich. Het waren dus niet zozeer de motivaties die door de jaren heen veranderden, maar voornamelijk de manieren waarop de reis beleefd werd.

Daarnaast veranderde ook de beeldvorming over de reis zelf tussen de tijd dat Marnham en Baker hun reisbeschrijving publiceerden en de tijd dat Hall en Van Alphen dat deden. In de tijd van Marnham en Baker bestond het beeld dat de meerderheid van de reizigers die de reis maakten “ware” en “authentieke” bedoelingen hadden. Terwijl Hall en Van Alphen juist te kampen hadden met een negatiever beeld ten aanzien van de bedoelingen van de meeste reizigers. Dit verschil in dominant discours heeft voornamelijk te maken met de beeldvorming over de tegencultuur van de jaren zestig. Er is een tendens te constateren sinds de jaren zeventig waarbij de tegencultuur steeds

vaker wordt afgeschilderd als een groep drugsgebruikende onbezonnen jongeren. Van Alphen en Hall trachten in hun reisbeschrijvingen dit beeld overigens niet te ontcrachten. Zij proberen daarentegen zichzelf wel af te zetten van dit beeld door te schrijven dat zij wel authentiek waren.

Het verschil in discours is tevens op te merken wanneer de reizigers bepaalde aspecten van de Koude Oorlog beschrijven. In de eerder gepubliceerde reisbeschrijvingen worden zaken als de aanleg van wegen in Azië door beide supermachten wel aangestipt, maar er wordt veelal niets achter gezocht. De reizigers die hun reisbeschrijvingen later publiceerden gaven daar wel commentaar op. Uiteraard hadden zij de mogelijkheid om terug te kijken, waardoor zij deze zaken in perspectief konden plaatsen. Het is interessant om te zien dat de wereldpolitieke situatie ten tijde van de Koude Oorlog ook effect had op de Hippië Trail. De stimulering van de Amerikaanse overheid om naar Azië te reizen en de manier waarop de Amerikaanse overheid haar burgers instrueerde om goede toeristen te zijn is opvallend. Daarnaast waren zij door het bouwen van wegen naar toeristische sites ook van invloed op de commercie rond de reis.

In de these van MacCannell speelt de commercie rond toeristische sites een belangrijke rol. Volgens hem houdt het in dat authenticiteit geënceneerd wordt en dat de reizigers daarmee geen authenticiteit ervaren. Daar is door andere auteurs als Noy en Macdonald reeds tegen in gebracht dat reizigers wel degelijk authenticiteit ervaren wanneer zij denken dat de ervaring authentiek was. De these van John Urry lijkt echter zeer van toepassing op de Hippië Trail. De reizigers beseften dat de commercie en encenering een onderdeel waren van de reis. Het feit dat zij dit wisten toont aan dat zij kennis van zaken hadden. Juist deze kennis van zaken is belangrijk geworden voor de authentieke ervaring gedurende de reis.

In het vierde hoofdstuk werden de ervaringen van de reizigers beschreven. Aan de hand van deze ervaringen kan het laatste deel van de centrale vraag worden beantwoord: *In hoeverre werd er aan de verwachtingen voldaan?* De ervaringen van de reizigers gaven wederom weer dat vormen van objectauthenticiteit veel minder belangrijk bleken te zijn dan ervaringen met relatieauthenticiteit. MacCannell stelde dat reizigers zich op de *backstage*gebieden willen begeven. Dit lijkt voor de Hippië Trail niet op te gaan. Juist het avontuur van de reis en de moeilijkheden die daarmee gepaard gingen leken het doel te zijn. De ervaringen met objectauthenticiteit waren instrumenteel voor de reis, maar de reis zelf was het hoofddoel. De these van MacCannell, met zijn marxistische inslag, maakt geen onderscheid tussen reizen en toerisme. Uit deze scriptie blijkt dat reizen kennelijk een andere insteek heeft dan toerisme. Voor toerisme zijn de materiële sites het hoofddoel in tegenstelling tot het reizen. Voor reizen is de reis zelf het hoofddoel.

De reizigers leken allen hun doelen te hebben bereikt na de reis. De zoektocht naar de eigen identiteit leek geslaagd. Marnham maakte zijn verhaal rond door die persoon te worden die hij als kind voorstelde. De reizigers leken zichzelf te hebben gevonden. In hoeverre zij over de

vervreemding van de Westerse samenleving heen waren gekomen is moeilijker te zeggen. Er kan gesteld worden dat wanneer zij hun eigen identiteit beter leken te kunnen definiëren, zij hun plaats in de samenleving beter konden leren kennen. Eigenlijk waren ze juist kinderen van de nieuwe modernisering. Snel geld verdienen en weggaan op reis was immers voor de modernisering nooit mogelijk. Hun plaats was wellicht die van reiziger.

Het lijkt mij passend om deze scriptie af te sluiten met een citaat uit de *Indian Journals* van Allen Ginsberg. Het is een citaat waarmee Ginsberg zijn reis door India afsluit:

May 19, 1963 –

Now all personal relations cold exhausted.

*I'll be on impersonal curiosity hence flying round the world hoping for not.*¹⁷³

¹⁷³ Ginsberg, *Indian Journals*, 209.

Bibliografie

Primaire Bronnen

Alphen, Frank van, *The Hippie Trail: Reizen in de seventies* (Zutphen 2008).

Baker, M.H.C., *Journey to Katmandu* (New York 1974).

Hall, Michael, *Remembering the Hippie Trail. Travelling across Asia 1976 – 1978* (Newtownabbey 2007).

Marnham, Patrick, *Road to Katmandu. Traveled by a bunch of zombies like us* (Londen 1971).

Literatuurlijst

Altena en Dick van Lente, *Vrijheid en rede. Geschiedenis van Westerse samenlevingen 1750-1989* (Hilversum 2003).

Baine Campbell, Mary, 'Travel Writing and its Theory', in *Cambridge Companion to Travel Writing* (Cambridge 2002).

Berman, 'The dream of a new society', in Jeremi Suri (eds.), *The Global Revelutions of 1968* (New York 2007) 301-309.

Best, Anthony, Jussi M. Hanhimäki, Joseph A. Maiolo en Kirsten E. Schulze, *International History of the Twentieth Century* (Oxon 2004).

Binder, Jana, 'The Whole Point of Backpacking: Anthropological Perspectives on the Characteristics of Backpacking', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 92-108.

Bishop, *The Myth of Shangri-La. Tibet, Travel Writing and the Western Creation of Sacred Landscape* (Londen 1989).

Braunstein, Peter en Michael William Doyle, 'Historicizing the American counterculture of the 1960's and 70's', in in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 5-15.

Braunstein, Peter, 'Forever young. Insurgent youth and the sixties culture of rejuvenation', in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 243-274.

Cohen, 'Backpacking. Diversity and change', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 43-59.

Clark, Steve (eds.), *Travel Writing and Empire. Postcolonial Theory in Transit* (New York 1999).

Fischer-Rosenthal, Wolfram, The problem with identity. Biography as the solution to some (post-) modernist dilemma's', *Commenius* vol. 15, no. 3 (1995) 250-265.

Ginsberg, Allen, *Indian Journals* (New York 1970).

Ghadamosi, 'The road to Brixton market. A post-colonial travelogue', in S. Clarke (eds.), *Travel Writing and Empire. Postcolonial Theory in Transit* (New York 1999) 185-194.

Hall, Michael en Hazel Tucker, *Tourism and Postcolonialism. Contested Discourses, Identities and Representations* (Oxon 2004).

Hong, Sung-Kwong, Sang-Woo Lee, Seokho Lee en Hochan Jang, 'Selecting revisited destinations', *Annals of Tourism Research* vol. 36, no. 2 (Januari 2009) 268-294.

Jamison, A. en R. Eyerman, *Seeds of the Sixties* (Berkeley 1995).

Kennedy, James, *Nieuw Babylon in aanbouw. Nederland in de jaren zestig* (Amsterdam 1995).

Kerouac, Jack, *On the Road. The Original Scroll* (Londen 2007).

Klein, Christina, *Cold War Orientalism. Asia in the Middlebrow Imagination, 1945-1961* (Los Angeles 2003).

Korpela, M., 'A Postcolonial Imagination? Westerners Searching for Authenticity in India', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol.36, no. 8 (September 2010) 1299-1315.

Lau, Raymond W.K., 'Revisiting authenticity: A Social Realist Approach', *Annals of Tourism Research*, vol. 37, no. 2 (April 2010) 478-498.

Leffler, Melvyn P., *A Preponderance of Power* (Stanford 1992).

Leong, S. en Teo, P., 'A postcolonial analysis of backpacking', *Annals of Tourism Research*, vol. 33, no. 1 (Jan. 2006) 109-131.

Maoz, Darya, 'Backpackers' motivations the role of culture and nationality', *Annals of Tourism Research*, vol. 34, no. 1 (Jan. 2007) 122-140.

MacCannell, Dean, *The Tourist. A New Theory of the Leisure Class* (Los Angeles 1999).

Macdonald, Sharon, 'A people's story. Heritage, identity and authenticity', in Chris Rojek en John Urry (eds.), *Touring Cultures. Transformations of Travel and Theory* (Londen 1997) 155-175.

MaClean, Rory, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India* (Londen 2007).

Marwick, Arthur, *The Sixties: cultural revolution in Britain, France, Italy and the United States, c. 1958-1974* (Oxford 1998).

Marwick, Arthur, 'The consummation of a cultural revolution', in Jeremi Suri (eds.), *The Global Revolutions of 1968* (New York 2007) 301-309.

Mehta, Gita, *Karma Cola. Het mystieke Oosten als toeristische attractie: een Indiase visie* (Baarn 1982).

Meyer, Birgit en Peter Geschiere, 'Globalization and identity. Dialectics of flow and closure, introduction', in, Birgit Meyer en Peter Geschiere (eds.), *Globalization and Identity. Dialectics of flow and closure* (Oxford 1999) 1-15.

Mills, Sara, *Discourse* (New York 1999).

Morinis, Alan E., *Pilgrimage in the Hindu Tradition. A Case Study of West Bengal* (Delhi 1984).

Noy, C., 'This trip really changed me: backpackers' narratives of self-change', *Annals of Tourism Research*, vol. 31, no. 1 (Januari 2004) 78-102.

Pratt, Mary Louise, *Imperial Eyes. Travel Writing and Transculturation* (Londen 1992).

Quinn, J., 'Coterie, landscape and the sublime in Allen Ginsberg', *Journal of Modern Literature*, vol. 27, no. 2 (2003) 193-206.

Richards, Greg en Julie Wilson, 'Drifting towards the global nomad', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 3-13.

Richards, Greg en Julie Wilson, 'The global nomad. Motivations and behaviour of independent travellers worldwide', in Greg Richards en Julie Wilson (eds.), *The Global Nomad. Backpacker Travel in Theory and Practice* (Sheffield 2004) 14-42.

Righart, Hans, *De eindeloze jaren '60: Geschiedenis van een generatieconflict* (Amsterdam 1995).

Righart, Hans, *De wereldwijde jaren zestig. Groot-Brittannië, Nederland, de Verenigde Staten* (Utrecht 2004).

Rojek, Chris en John Urry (eds.), *Touring Cultures. Transformations of Travel and Theory* (Londen 1997).

Rossinow, Doug, 'The revolution is about our lives. The New Left's counterculture', in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 99-124.

Roszak, Theodor, *Opkomst van een tegencultuur. Bespiegelingen over de technocratische maatschappij en haar jeugdige bestrijders* (New York 1968).

Rountree, Kathryn, 'Journeys to the Goddess. Pilgrimage and tourism in the new age', in W.H. Swatos Jr. eds., *On the Road to Being There. Studies in Pilgrimage and Tourism in Late Modernity* (Leiden 2006) 33-60.

Said, Edward W., *Orientalism. Western Conceptions of the Orient* (Londen 1978).

Sen, A., 'Indian tradition and the Western imagination', *Daedalus*, vol. 126 No. 2 (Maart 1997) 1-26.

Suri, Jeremi, 'Foreword', in Jeremi Suri (eds.), *The Global Revolutions of 1968* (Londen 2007) x-xxiii.

Suri, Jeremi, 'Power and protest', in Jeremi Suri (eds.), *The Global Revolutions of 1968* (New York 2007) 316-324.

Teltscher, Kate, 'India/Calcutta: City of palaces and dreadful night', in, Peter Hulme en Tim Youngs (eds.) *The Cambridge Companion to Travel Writing* (Cambridge 2002) 191-208.

Tomory, David, *A Season in Heaven. True Tales from the Road to Kathmandu* (Londen 1998).

Urry, John, *The Tourist Gaze. Leisure and Travel in Contemporary Societies* (Londen 1990).

Willemse, Karin, Ruth Morgan and John Meletse. 'Deaf, gay, HIV positive and proud: Narrating an alternative Identity in post apartheid South Africa', in: *Canadian Journal of African Studies*, 2009, 1-23.

Yablonski, Lewis, *The Hippie Trip* (Londen 1973).

Young, 'Foreword', in Peter Braunstein and Michael William Doyle (eds.), *Imagine Nation. The American Counterculture of the 1960's and '70's* (New York 2002) 1-4.

Websites

<http://bcfreviews.wordpress.com/2008/01/09/siddhartha-by-hermann-hesse/> 23-05-2011.

<http://www.crystalinks.com/silkroad.html> 15-07-2011.

<http://www.hansroodenburg.nl/trail/> 16-12-2010.

<http://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=22926> 15-07-2011.

<http://www.indiaoverland.biz/overland/operators/budget.html> 06-05-2011.

<http://www.nrcboeken.nl/recensie/het-gelijk-van-de-dwarsliggers> 12-03-2011.

<http://www.ponty.dk/hippietr.htm> 01-12-2010.

<http://www.richardgregory.org.uk/history/hippie-trail.htm> 12-12-2010.

<http://www.rorymaclean.com/hippietrail/ontheroad.html> 16-12-2010.

Krantenartikelen

AP, 'Fewer Freaks find Peace in Bombay', in *The Leader-Post* (13-01-1972) 3.

AP, 'Tolerance Grows Thin As 'Hippies' Linger in Warm Little Goa', in *The Argus Press* (03-12-1974) 2.

Gourse, Leslie, 'Ex-hippie' bus is cheap way to do Europe', in *The Plain Dealer Sunday* (16-08-1981) 21.

Mink, Randy, 'Travel to India Still Attractive to all Types of Young People', in *The Leader-Post* (02-12-1978) 17.

UPI, 'Hippies Love Tiny Nepal But the Feeling isn't Mutual', in *Reading Eagle* (15-11-1967) 42.